

Περιήγηση

Η Υπάτη, στο κέντρο της Ελλάδας, είναι διάσημη κυρίως εξαιτίας των περίφημων λουτρών της. Ωστόσο, - και εδώ βρίσκεται το παράδοξο - ούτε μια φορά δεν είχε τύχει να λοξοδρομήσουμε προς τα μέρη της. Αρκούμασταν πάντα στη διάσχιση της κοιλάδας του Σπερχειού, από τη Λαμία για Καρπενήσι.

Υπάτη

Γοητευτική Οίτη και διάσημα
Λουτρά

ΚΕΙΜΕΝΟ: Θεόφιλος Μπασγιουράκης
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Άννα Καλαϊτζή

Καθώς ο φετινός Γενάρης κοντεύει στα μισά του, πλησιάζουμε στην πόλη της Λαμίας. Μέσα από σύννεφα αρχίζουν να ξεπροβάλλουν - περισσότερο ή λιγότερο χιονισμένα - τα πανύψηλα βουνά της Στερεάς : ο **Παρνασσός**, η **Γκιώνα**, τα **Βαρδούσια** και η **Οίτη**, ελάχιστα χιονισμένη αυτή! Στους πρόποδες της βρίσκεται ο προορισμός μας, η **Υπάτη**. Όπως πλησιάζουμε, καθλώνουν τα βλέμματά μας οι κατακόρυφες σχεδόν, βόρειες απολήξεις της Οίτης, ένα συμπαγές τείχος από φοβερά φαράγγια και απροσπέλαστους γκρεμούς. Δεν γνωρίζαμε εκείνη τη στιγμή ότι κάποια μυστικά, δυσπρόσιτα μονοπάτια, θα μας χάριζαν το προνόμιο να ζήσουμε από κοντά την ιλιγγιώδη γοητεία των απόκρημνων πλαγιών. Κι ούτε ακόμη μπορούσαμε να φανταστούμε την πληθωρική ποικιλία των ιδιαιτεροτήτων αυτού του τόπου. Ενός τόπου με ανθρώπους φιλόξενους, ζεστούς, που μοιράστηκαν μαζί μας πολλές ευχάριστες στιγμές.

ΛΟΥΤΡΑ ΥΠΑΤΗΣ

5 περίπου χιλιόμετρα πριν από την ημιορεινή Υπάτη, (υψόμ. 400 μ.), μας υποδέχεται ο πεδινός οικισμός των **Λουτρών Υπάτης** (υψόμ. 60 μ.). Εδώ, ανάμεσα στο αξιόλογο ξενοδοχειακό δυναμικό του τόπου, βρίσκεται το πολύ ωραίο ξενοδοχείο «**Αλεξάκη**», έδρα των περιηγήσεών μας.

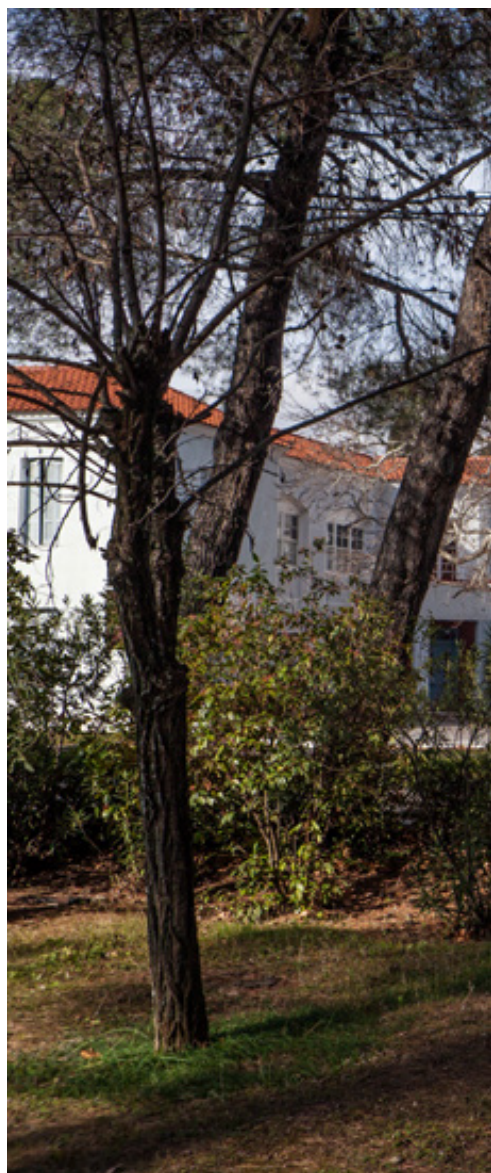
Είναι ένα γλυκύτατο χειμωνιάτικο δειλινό με θερμοκρασία ανοιξιάτικη. Το αναμμένο τζάκι, ωστόσο, στον χώρο του σαλονιού, σκορπίζει μια υπέροχη θαλπωρή.

- Με τέτοιες θερμοκρασίες ανάβετε το τζάκι;
- Δεν το ανάβουμε μόνον για ζεστασιά. Πιο πολύ αγαπάμε τη συντροφιά του.

Φιλόξενες οικοδέσποινες η **Σοφία** κι η **Ιουλία**, κόρες του ιδρυτού του ξενοδοχείου, **Χαράλαμπος Αλεξάκη**. Μαζί τους, πολύτιμη συμπαραστάτρια η κόρη της Ιουλίας, η **Μαρία**. Η οποία,

Ένα από τα πρώτα και πιο αρχοντικά ξενοδοχεία της Υπάτης είναι το ανακαινισμένο “**ΟΙΤΗ**”, χτισμένο το 1896 (μαζί με το “**ΘΘΡΥΣ**”) από τον μεγαλοκτηματία Ν. Χατζίσκο.

Το πάρκο των Λουτρών Υπάτης είναι ένας πανέμορφος χώρος, με δέντρα και λουλουδιάρια, ιδεώδης τόπος για ήρεμους περιπάτους.

Στην ηλιόλουστη χειμωνιάτικη μέρα ο μοναχικός περίπατος στην πευκόφυτη δενδροστοιχία του Πάρκου είναι απολαυστικός.

πριν από τον αναμενόμενο απογευματινό καφέ, προτείνει για καλωσόρισμα ένα τσιπουράκι.

- Είναι σπιτικό, φτιαγμένο από τον πατέρα μου τον **Θεόφιλο**, μάς λέει.

- Ε, αφού δημιουργός του είναι ο συννομάτός μου, δεν μπορούμε να το αρνηθούμε, της απαντώ.

Το τσίπουρο είναι θαυμάσιο, ο Θεόφιλος αποδεικνύεται **και** γνώστης **και** μερακλής.

Μετά το ταξίδι των 310 χιλιομέτρων χαλαρώνουμε στο ευρύχωρο σαλόνι του «Αλεξάκη». Από την πανοραμική τζαμαρία αγναντεύουμε τον ορεινό όγκο της Οίτης, που σκουραίνει με το πέσιμο της νύχτας.

Η συντροφιά μας μεγαλώνει. Έρχεται ο **Θανάσης Σκούρας**, πιστός αναγνώστης από τα πρώτα τεύχη του περιοδικού. Μαθηματικός, αυθεντικός φυσιολά-

τρης και πεζοπόρος αλλά και ακάματος ερευνητής των αγριόγιδων της Οίτης, ο Θανάσης αναλαμβάνει με προθυμία, τις ξεναγήσεις μας.

Για το δείπνο μας εμπιστευόμαστε τις **«Μουριές»**, μια υπέροχη ταβερνούλα έναν δρόμο πιο πάνω. Μαντεμένια ξυλόσομπα, ευχάριστο περιβάλλον και ποιητική μουσική. Δοκιμάζουμε τις νοστιμιές της **Έφης Σκούρα** και του **Στέλιου**: αλμυρή κολοκυθόπιτα, εξαιρετική φέτα Οίτης, ριζότο με ποικιλία άγριων μανιταριών και γευστικότατο μπιφτέκι. Για τα Λουτρά Υπάτης, που δεν θεωρούνται χειμερινός προορισμός, η καθημερινή λειτουργία των «Μουριών» είναι για τους επισκέπτες του τόπου ένα γεγονός πολύ σημαντικό.

Ξημερώνει ένα ηλιόλουστο, σχεδόν ανοιξιάτικο πρωινό. Η θέα της Οίτης από την βεράντα του δωματίου μας είναι εκπλη-

Η υπαίθρια πισίνα των Λουτρών Υπάτης συνδυάζει ένα υπέροχο φυσικό περιβάλλον και τις εξαιρετικές θεραπευτικές ιδιότητες των οξυανθρακούχων και θειούχων ιαματικών νερών.

κτική. Ο καιρός είναι ιδανικός για έναν περίπατο στο πάρκο και στις εγκαταστάσεις των Λουτρών. Σε απόσταση αναπνοής από το ξενοδοχείο μας το **Πάρκο των Λουτρών Υπάτης** είναι ένας χώρος **30** περίπου στρεμμάτων, με φυσικό περιβάλλον μαγευτικό. Στο καταπράσινο γρασίδι φύονται περιποιημένοι θάμνοι, πλατάνια, ακακίες, πανύψηλα πεύκα και κυπαρίσσια. Την αίγλη του παρελθόντος θυμίζουν μερικά, εγκαταλελειμμένα από χρόνια ξενοδοχεία, χτισμένα από το τέλος του 19ου ως τις αρχές και τα μέσα του 20ου αιώνα. Ανάμεσά τους σώζεται το πάλαι ποτέ λαμπρό «**ΞΕΝΙΑ**» της Υπάτης αλλά και το ξενοδοχείο «**ΠΗΓΑΙ**». Σε πολύ καλύτερη κατάσταση διατηρείται το ξενοδοχείο «**ΟΙΤΗ**», ένα λαμπρό οίκημα, υπερυψωμένο στο κέντρο, με αέτωμα και χρονολογία **1896**. Τούτη την εποχή είναι κλειστό, οι κουρτίνες όμως πίσω απ' τα

παράθυρα και η εν γένει περιποιημένη του όψη φανερώνουν την ετοιμότητά του - μετά την παρέλευση του χειμώνα - να λειτουργήσει.

Περιδιαβαίνουμε ξεκούραστα ανάμεσα στους σκιερους διαδρόμους. Ένα αεράκι φέρνει στη μύτη την χαρακτηριστική οσμή του θειαφιού. Προέρχεται από την **Πηγή Υπάτης**, που βρίσκεται μέσα στο Πάρκο και από την οποία αναβλύζει το ιαματικό νερό. Η πηγή προστατεύεται από πολυγωνικό σκέπαστρο με περιμετρικές γυάλινες επιφάνειες.

Από την ιστοσελίδα του Δήμου Λαμιέων αντλούμε πολύτιμα στοιχεία για την ιστορικότητα, την χημική σύσταση και τις θεραπευτικές ιδιότητες των νερών της πηγής. Που για πρώτη φορά ανάβλυσαν μετά από μεγάλη σεισμική δόνηση το έτος **427 π.Χ.** Η πηγή είχε αρχίσει να χρησιμοποιείται ήδη από την αρχαιότη-

Η φυσική πηγή της Υπάτης, ανάβηλεσε για πρώτη φορά μετά από μεγάλη σεισμική δόνηση το 427 π.Χ. Γύρω της αναπτύχθηκε από τα τέλη του 19ου αιώνα ένα υπέροχο πάρκο με σπουδαία ξενοδοχεία που άφησαν εποχή.

τα. Στο βάθος της σώζονταν πέτρες τοποθετημένες κλιμακωτά, για να μπορούν να κατεβαίνουν οι λουόμενοι. Σε μια από τις πέτρες ήταν γραμμένο το όνομα της **Αφροδίτης**, προφανώς ως αφιέρωση της πηγής στη θεά της ομορφιάς. Σε μια μαρμαρίνη πλάκα, επίσης υπήρχε η επιγραφή : «ΛΗΘΗΝ Τ΄ ΟΠΙΣΘΕΝ ΟΣ ΙΘΙ ΕΛΕΥΣΕΤΑΙ», δηλαδή, όποιος έρθει εδώ, ξεχνάει.

Οι πρώτες αναλύσεις των νερών της πηγής πραγματοποιήθηκαν το **1833** από τον αρχιφαρμακοποιό του Πανεπιστημίου του **Όθωνα Ξ. Λάντερερ**. Το **1870** κατασκευάστηκαν τρία πετρόχτιστα σπίτια, στη θέση των παλιών παραπηγμάτων, από τον επιχειρηματία **Δ. Χατζίσκο**. Αργότερα διαμορφώθηκε η δεξαμενή της πηγής και χτίστηκαν τα πρώτα ξενοδοχεία: «**Οίτη**», «**Όθρυς**» και «**Σπερχειός**». Το **1897** χτίστηκαν σπουδαία οικοδομήματα και κατασκευάστηκε το **Υδροθερα-**

πευτήριο με 42 λουτήρες. Χτίστηκε το ξενοδοχείο «**Φθιώτις**», δενδροφυτεύθηκε η περιοχή, απέκτησε πολλές υποδομές και όψη αυθεντικής λουτρόπολης. Το **1960** τέθηκε σε λειτουργία το πρότυπο Υδροθεραπευτήριο με απόλυτα σύγχρονες εγκαταστάσεις.

Ως προς την φυσικοχημική της σύσταση η πηγή Υπάτης έχει μια ιδιαιτερότητα: τα νερά της είναι ταυτόχρονα **οξυανθρακούχα** και **θειούχα**. Είναι δηλαδή πλούσια, τόσο σε ανθρακικό οξύ όσο και σε υδρόθειο. Αυτός ο συνδυασμός τα καθιστά ευεργετικά αφ' ενός για το κυκλοφορικό και νευροφυτικό σύστημα, υπέρταση και νευραλγίες και αφ' ετέρου για διάφορες δερματοπάθειες, χρόνιες ρευματικές παθήσεις, αρθρίτιδες, ημικρανίες κ.λπ. Τέλος, ένα πρόσθετο ευνοϊκό στοιχείο είναι η θερμοκρασία των **33.5° C** του νερού, παραπλήσια με την θερμοκρασία του ανθρώπινου σώματος.

Καθώς ανηφορίζουμε προς την Οίτη αγναντεύουμε απέναντι το ηλιόλουστο, κυματιστό ανάγλυφο της Όθρυος και χαμηλότερα το εντυπωσιακό συγκρότημα της Μονής Αγάθωνος.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΑ ΟΡΕΙΝΑ

Ο πρωινός ήλιος κι η ανοιξιιάτικη θερμοκρασία μάς υποβάλλουν την αισιόδοξη προοπτική μιας ανάβασης στον **Πύργο**. Είναι η υψηλότερη κορυφή της Οίτης στα **2.151** μέτρα. Ο Θανάσης Σκούρας παρακάμπτει κάποιες επιφυλάξεις για την εξέλιξη του καιρού και προθυμοποιείται να μας συνοδέψει στην ορεινή μας διαδρομή. Καθώς παίρνουμε τις ήπιες ανηφοριές για την Υπάτη, αποκαλύπτεται η κοιλάδα του Σπερχειού, με την χαρακτηριστική γραμμή του πλατανόδασους που οριοθετεί την πορεία του ποταμού. Όλος ο κοντινός ορίζοντας, βόρεια του Σπερχειού, κυριαρχείται από το χαμηλό, δυτικό τμήμα της κορυφογραμμής της Όθρυος, κατάφυτης και ηλιόλου-

στης. Κάποια στιγμή η φύση διακοσμεί μ' ένα υπέροχο ουράνιο τόξο το βουνό, αχνό στην αρχή και πολύ ζωηρότερο στη συνέχεια. Μια ματιά στον συννεφιασμένο όγκο της Οίτης δικαιολογεί τον σχηματισμό του ουράνιου τόξου στην αντικρινή Όθρυ. Εκεί ψηλά, στις κορυφές της Οίτης, έχει αρχίσει η βροχή.

Την ίδια σκυθρωπή όψη παρουσιάζει στα δυτικά και η οροσειρά του Τυμφρηστού. Η κορυφή **Βελούχι** στα **2.313** μέτρα, είναι από το πρωί εξαφανισμένη πίσω από βαριά καταχνιά. Μόνον η μόνιμα ηλιόλουστη Όθρυς παραμένει ιλαρή.

5 χλμ. μετά το ξενοδοχείο μας φτάνουμε στην πλατεία της Υπάτης. Διασχίζουμε την όμορφη πολιτεία κι ένα χιλιόμετρο μετά περνάμε πάνω από την γέφυρα της φαρδειάς κοίτης του **Ξεριά**, παραπότα-

Η πανέμορφη Υπάτη, στις πλαγιές της
Οίτης, ατενίζει την Όθρυ, την πόλη της
Λαμίας και την κοιλάδα του Σπερχειού.

Οι πλαγιές της Οίτης είναι κατάφυτες από υγιή, εκτεταμένα ελατοδάση.

μου του Σπερχειού.

Στα **9,5** χλμ περνάμε από την έρημη πλατεία του **Καπνοχωρίου**, σε υψόμετρο **585** μέτρων. Έξω απ' το χωριό, πάνω σε απότομο βράχο, επισκεπτόμαστε το ξωκκλήσι του **Προφήτη Ηλία**. Από υψόμετρο **600** σχεδόν μέτρων αγναντεύουμε την Υπάτη με το κάστρο, την κοιλάδα του Σπερχειού, την Όθρυ σ' όλο της το μήκος και την πόλη της Λαμίας, τα βουνά της δυτικής Εύβοιας και τα νερά του Μαλιακού. Τρία χιλιόμετρα μετά περνάμε πάνω από την φημισμένη **Μονή Αγάθωνος** που θα επισκεφτούμε στην επιστροφή.

Λίγο πιο πάνω, σε υψόμετρο **650** μέτρων, διασχίζουμε το **Λύχνο**. Ελάχιστοι κάτοικοι διαμένουν τούτη την εποχή. Αρχίζει πυκνό ελατόδασος σε ανηφορική ελικοειδή διαδρομή με κατεύθυνση προς **Καστανιά** και **Νεοχώρι**. Στα δυτικά μας αφήνουμε μια άλλη μεγάλη διαδρομή της Οίτης, με προορισμούς τους ορεινούς οικισμούς, **Μεσοχώρι**, **Περιστέρι**

και **Πύργος**.

Να κι ένα πρωτότυπο, μικρό εικονοστάσι, στερεωμένο σε κορμό δέντρου. Συναντάμε τον μπάρμπα - **Ρούσκα** από την Καστανιά. Στα 82 του χρόνια είναι ζωηρός και γελαστός, βόσκει αμέριμνος το κοπαδάκι του πλάι στο δρόμο.

18 χιλιόμετρα μετά τα Λουτρά Υπάτης φτάνουμε σε κιόσκι θέας, σε υψόμετρο **1010** μέτρων. Στο βάθος του βόρειου ορίζοντα αχνοφαίνονται οι χιονισμένες κορυφές του **Ολύμπου**, ενώ δεξιότερά του ο κώνος του **Κισσάβου** είναι ξερός, εικόνα σπάνια γι' αυτή την εποχή. Στο εκτεθειμένο κιόσκι ο αέρας είναι ψυχρός, φέρνει στα πρόσωπά μας τις πρώτες σταγόνες της βροχής. Απέναντί μας, ωστόσο, η πλιόλουστη κοιλάδα του Σπερχειού και η Όθρυς ζουν το δικό τους καλοκαίρι. Το ουράνιο τόξο, που δεν έχει πάψει στιγμή να μας συντροφεύει εξελίσσεται, γίνεται διπλό. Ένα χιλιόμετρο πιο πάνω φτάνουμε στην **Καστανιά**, ορεινό οικισμό

σε υψόμετρο **1050** μέτρων. Στην πλατεία βρίσκεται η εκκλησούλα του **Αγίου Αθανασίου**. Στενός ανηφορικός δρόμος διασχίζει το χωριό, που έχει ελάχιστους κατοίκους τούτη την εποχή. Συνναντάμε αρκετά πέτρινα σπίτια, ενώ υπάρχει και μια καμινάδα που καπνίζει.

Δύο χιλιόμετρα μετά την Καστανιά στα **21,5** χλμ, φτάνουμε σε υψόμετρο **1.180** μ. Εδώ, μια λασπωμένη χωμάτινη διακλάδωση φεύγει προς τα ανατολικά (αριστερά) και εισχωρεί στον δρυμό της Οίτης.

-Είναι μια μεγάλη δασική διαδρομή, λέει ο Θανάσης, που με σύντομη κυκλική πορεία οδηγεί στο Νεοχώρι. Ένας φυσιολάτρης περιηγητής, ωστόσο, με χρόνο στη διάθεσή του, μπορεί, με ένα δαιδαλώδες δασικό δίκτυο να φτάσει στην **Παύλιανη**, στην **Πυρά**, στο **Μαυρολιθάρι** και σε πολλές ακόμη ενδιαφέρουσες περιοχές της Φθιώτιδας και Φωκίδας. Σε προχωρημένη άνοιξη αξίζει ν' αφιερώσουμε μια ολόκληρη μέρα για μια συνολική περιπλάνηση στην υπέρο-

χη αυτή ορεινή περιοχή.

Συνεχίζοντας την ασφάλτινη διαδρομή μας φτάνουμε, **27** χλμ από τα Λουτρά Υπάτης, στο περίφημο διάσελο της **Πάθαινας**. Βρισκόμαστε στο υψηλότερο σημείο της διαδρομής, σε υψόμετρο **1.480** μέτρων. Είναι ένα σημείο τελείως εκθειμένο στους καιρούς που, τηρουμένων των αναλογιών, φέρνει στον νου τον - αλήστου μνήμης - αυχένα της Κατάρας.

-Το χειμώνα είναι δύσκολο και επικίνδυνο πέρασμα, σχολιάζει ο Θανάσης, με πολύ αέρα, κρύο και χιόνι που - πολύ συχνά - μετατρέπεται σε πάγο.

Μια χωμάτινη διακλάδωση κατηφορίζει βόρεια (δεξιά).

- Είναι άλλη μια ενδιαφέρουσα διαδρομή, λέει ο Θανάσης. Οδηγεί στο αντικρινό **Μεσοχώρι** και στη συνέχεια στο **Περιστέρι**, στον **Πύργο** και πολύ νοτιότερα, στην ορεινή **Δάφνη**, χτισμένη σε υψόμετρο **1.120** μ. Βγαίνουμε για μερικά λεπτά στον ψυχρό αέρα της Πάθαινας. Τα σύννεφα στον Ν ορίζοντα ξανοίγουν, μέσα σε ομίχλες

Πεζοπορικές διαδρομές στην ντόπια ορολογία, με αφητηρία το Νεοχώρι.

Βρύση “Μοτσάρα” στα 1.400μ. με άφθονο, εκπληκτικό νερό.
Ο πετρόχτιστος ναός του Αγίου Νικολάου στο Νεοχώρι.

και καταχνιές πρωτοφανερώνονται χιονισμένα τα **Βαρδούσια** και η **Γκιώνα**. Απέναντί μας προβάλλει το Νεοχώρι, η αφετηρία για την προσδοκώμενη ανάβασή μας στα υψίπεδα της Οίτης. Καθώς παίρνουμε να κατηφορίζουμε, αγναντεύουμε για τελευταία φορά προς τα Β - ΒΑ την κοιλάδα του Σπερχειού, τον Όλυμπο και την Όθρυ.

- Σε λίγο θα πούμε το καλύτερο νερό, λέει ο Θανάσης.

Δύο χιλιόμετρα μετά την Πάθαινα συναντάμε στο πλάι του δρόμου την διάσημη «**Μοσιάρα**». Χτισμένη σε υψόμετρο **1.400** μέτρων, τρέχει μέσα από την λαξευτή της γούρνα, χειμώνα - καλοκαίρι, άφθονο εκπληκτικό νερό. Η χημική ανάλυση του οποίου, τον Σεπτέμβριο του 2011, πιστοποίησε την εξαιρετική του ποιότητα. Ο δρόμος χαμηλώνει με πολλές κατωλισθήσεις. Στα **31** χλμ συναντάμε τα πρώτα σπίτια απ' το Νεοχώρι, το «**Νεχώρι**» όπως το ονομάζει ο Νεχωρίτης φίλος μας. Εδώ, στο ανώτερο σημείο του χωριού, το υψόμετρο φτάνει τα **1.340** μέτρα. Ένας καλοστρωμένος χωματόδρομος εισχωρεί κατηφορικά και μετά από δυο χιλιόμετρα μάς οδηγεί στην πλατεία του **Αγίου Νικολάου**, σε υψόμετρο **1205** μέτρων.

Ο ναός είναι πετρόχτιστος, στον αρχιτεκτονικό τύπο της τρικλιτης βασιλικής. Σημαντικές πληροφορίες αντλούμε για το μνημείο από τον Αρχαιολόγο **Γιώργο Πάλλη**.

Μια στοά με τέσσερις πέτρινους κίονες εκτείνεται σ' όλη την νότια πλευρά. Σύμφωνα με επιγραφή στο Ιερό Βήμα η οικοδόμηση ολοκληρώθηκε το **1869**, ενώ σε μια παλαιότερη επιγραφή, στην νότια πλευρά, αναφέρεται η χρονολογία **1831**. Η τοιχοδομία αποτελείται από κιτρινό-μαυρη πέτρα της Οίτης, ενώ οι γωνίες και τα πλαίσια των παραθύρων από λαξευτό ανοιχτόκριζο ασβεστόλιθο. Με την ίδια επιμελημένη τοιχοποιία είναι φτιαγμένη εξωτερικά η κόγχη του ιερού. Σημαντικός είναι ο ξυλόγλυπτος εξοπλισμός του ναού: προσκυνητάρι, επισκοπικός θρόνος, άμβωνας και τέμπλο, όλα

φιλοτεχνημένα από το ίδιο συνεργείο γύρω στα **1870**. Αξιόλογες είναι και οι εικόνες των Χιονοαιδιδιών ζωγράφων. Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι με Υπουργική Απόφαση το **2001**, ο Άγιος Νικόλαος Νεχωρίου ανακηρύχθηκε «**Διατηρητέο Μνημείο του Κράτους**».

Ο Θανάσης μας ξεναγεί στον τόπο της καταγωγής του, στις γειτονιές με όσα πέτρινα σπίτια απομένουν, θυμάται μνήμες του παρελθόντος. Ήδη όμως αρχίζει η βροχή, μια βροχή που στα ψηλώματα της Οίτης θα είναι χιόνι. Κάθε σκέψη για πεζοπορία σε υψόμετρα πάνω από τα 1500 μ. απομακρύνεται.

Έτσι κι αλλιώς αυτή δεν είναι η ευνοϊκότερη εποχή για ν' ανέβουμε στην Οίτη, αποφαίνεται ο φίλος μας. Την άνοιξη που θα ξανάρθετε, θα ζήσουμε μια σπάνια εμπειρία με την καταιγιστική ποικιλία της χλωρίδας του βουνού.

ΣΤΗΝ Ι. ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ

Με βροχή και σκοτεινό ουρανό εγκαταλείπουμε το ορεινό Νεχώρι και τα ψηλώματα της Οίτης, χαμηλώνουμε προς την κοιλάδα του Σπερχειού. Μια κοιλάδα που εξακολουθεί να είναι πλιόλουστη. Αντίθετα, τα υψίπεδα της Οίτης μάς γνέφουν πασπαλισμένα με τις πρωινές νιφάδες του χιονιού.

Μετά την ένταση των αλλεπάλληλων στροφών του Λυχνού γαλπνεύουμε στον ιερό χώρο της Μονής Αγάθωνος, πάνω από την ειδυλλιακή κοιλάδα του Σπερχειού. Ο Ηγούμενος της Μονής Αρχιμανδρίτης **Δαμασκηνός** και οι μοναχοί μάς καλοδέχονται με το πατροπαράδοτο μοναστηριακό κέρασμα στην εκπληκτική βεράντα της Μονής.

Σύμφωνα με τον λαογράφο και πολυγραφώτατο συγγραφέα **Ζάχο Ξηροτόρη** αδιαμφισβήτητα ιστορικά έγγραφα δεν έχουν διασωθεί για την Μονή, αφού ό,τι υπήρχε κάηκε την **1η Μαΐου 1821** από τους Τούρκους. Κατά την παράδοση, πάντως, που δεν αμφισβητείται από κανέναν, «ιδρυτής και αρχικός Δομήτωρ της Ιεράς Μονής θεωρείται ο Όσιος Αγάθων, εξ ου

Ώρες γαλήνης στην Μονή Αγάθωνος, με τον Γέροντα Δαμασκηνό και τους μοναχούς.
Εντυπωσιακός είναι ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, κτίσμα του 13ου ή 14ου αιώνα.

και η επωνυμία της Μονής. Αιτία της ιδρύσεως της υπήρξε η υπό του Οσίου Αγάθωνος, κατόπιν οράματος, ανεύρεσις Ιεράς Εικόνας της Θεοτόκου Βρεφοκρατούσας, εντός σπηλαίου εις το παρακείμενον δάσος, την 6ην Αυγούστου του **1200** ή κατ' άλλους, του **1400**. Τούτου ένεκα και η Μεγάλη, της Ιεράς Μονής, Πανήγυρις την 6ην Αυγούστου».

Πολλά και σημαντικά στοιχεία υπάρχουν επίσης για τον Όσιο Αγάθωνα και τον μακαριστό Ηγούμενο **Γερμανό Δημάκο**, ο οποίος εποίμανε επί **60** χρόνια την Μονή. Εμείς θα περιοριστούμε να αναφέρουμε, ότι ο ναός της **Κοιμήσεως της Θεοτόκου**, που αποτελεί το Καθολικό, είναι ένα θαυμάσιο αρχιτεκτονικό οικοδόμημα από πελεκητό πωρόλιθο, κτίσμα του **13ου** ή κατ' άλλους, του **14ου** αιώνα. Είναι βυζαντινού ρυθμού, αγιορείτικου τύπου, σταυροειδής τετρακιόνιος και πεντάτρουλος. Όλοι οι τρούλοι φέρουν επικάλυψη μολύβδου. Ο μεγαλύτερος κεντρικός τρούλος περιβάλλεται από τέσσερις μικρότερους, για κάθε ένα από

τα τέσσερα παρεκκλήσια στις γωνίες του Καθολικού. Τα παρεκκλήσια είναι αφιερωμένα στην **Μεταμόρφωση**, στους **Αγίους Αποστόλους**, στον **Άγιο Χαράλαμπο** και στον **Τίμιο Πρόδρομο**. Στο παρεκκλήσι αυτό υπάρχει τοιχογραφία του 16ου αιώνα, που παριστάνει τον κτήτορα Αγάθωνα να κρατάει στα χέρια του ομοίωμα του ναού.

Από υψόμετρο **600** περίπου μέτρων θαυμάζουμε την μοναδική θέα, περιδιαβαίνουμε τον εκπληκτικό αύλειο χώρο με τα αρχαία αρχιτεκτονικά μέλη, την χτιστή κρήνη του **1770**, τις επιβλητικές και πανύψηλες σεκόγιες, την ποικιλία των περιποιημένων δέντρων, θάμνων και λουλουδιών. Να κι ένα πανέμορφο ελαφάκι, που μαζί με άλλα ζει σ' ένα αυθεντικό, προστατευμένο περιβάλλον πολλών εκατοντάδων στρεμμάτων.

Μετά την γαλήνια παραμονή μας στο σουχαστήριο της Μονής αποχαιρετάμε τον πατέρα Δαμασκηνό και τους μοναχούς και συνεχίζουμε για την Υπάτη.

Τμήμα της αρχαίας οχύρωσης της Υπάτης, που έχει διατηρηθεί μέσα στην πόλη, κάτω από τον δρόμο.

ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΥΠΑΤΗ

Μετά τις ερημιές στους ορεινούς οικισμούς της Οίτης επιστρέφουμε στην ευχάριστη, διακριτική ζωή και κίνηση της Υπάτης. Χτισμένη στις βόρειες απολήξεις της Οίτης με έντονη αμφιθεατρικότητα, η μικρή όμορφη πολιτεία αγναντεύει έναν ευρύτατο ορίζοντα. Που εκτείνεται από τα υψίπεδα του Τυμφρηστού στα δυτικά ως τα ήρεμα νερά του Μαλιακού στ' ανατολικά. Το οπτικό πεδίο ποικίλλει ενδιάμεσα με το μωσαϊκό των καλλιεργείων στην κοιλάδα του Σπερχειού και την οροσειρά της Όθρυος με την κυματοειδή κορυφογραμμή. Κυβόλιθοι από γρανίτη καλύπτουν τους κεντρικούς δρόμους της Υπάτης, που ανηφορίζουν με έντονη κλίση από την κεντρική πλατεία του οικισμού. Στην ανατολική είσοδο του οικοδομικού ιστού μάς υποδέχεται ένας βουερός καταρράκτης με εντυπωσιακή ροή. Στην πλατα-

νοσκέπαστη ρεματιά με τα απότομα πρανή βρίσκουν διέξοδο τα ορμητικά νερά του βουνού. Ένας αναστηλωμένος νερόμυλος, παραδίπλα, συμπληρώνει ιδανικά την αυθεντική εικόνα ενός τρόπου ζωής γραφικού, που ίσχυε ακόμη και μερικές δεκαετίες πριν.

Το απώτερο παρελθόν του τόπου, μας το θυμίζει λίγο πιο πάνω ένα τμήμα αρχαίου τείχους. Είναι κατασκευασμένο με λαξευτούς ασβεστόλιθους μεγάλων διαστάσεων, που ξεχωρίζουν ανάμεσα σε πυκνά χόρτα, μερικά μέτρα κάτω από το δρόμο. Δεν είναι συμπτωματική η ύπαρξη αυτού του τείχους. Σύμφωνα με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Φθιώτιδας και Ευρυτανίας, οι σωστικές ανασκαφές σε διάφορα σημεία του πολεοδομικού ιστού του σύγχρονου οικισμού Υπάτης έχουν φέρει στο φως οικοδομικά κατάλοιπα της αρχαίας ομώνυμης πόλης, τα οποία κλιμακώνονται χρονολογικά από τους ελληνιστικούς έως τους παλαιοχριστιανικούς

χρόνους. Το βόρειο φρύδι του υψώματος, το οποίο καταλαμβάνει ο σημερινός οικισμός, διέτρεχε το αντίστοιχο σκέλος του οχυρωματικού περιβόλου της Αρχαίας Υπάτης. Η αρχική φάση της κατασκευής του ανάγεται στους πρώιμους ελληνιστικούς χρόνους, δέχθηκε όμως συνεχείς επισκευές σε μεταγενέστερες εποχές.

Η Αρχαία Υπάτη αποτέλεσε έδρα του **Κοινού των Αινιάνων** και του νομισματοκοπέιου τους, στα τέλη του **5ου αι. π.Χ.** Το όνομα **Υπάτα, Υπάτα, ή Υπάτη** οφείλεται ίσως στην υψηλή και οχυρή θέση. Τον **3ο αι. π.Χ.** περιέρχεται στην σφαίρα επιρροής των **Αιτωλών**, ενώ το **192 π.Χ.** καταλαμβάνεται από τους Ρωμαίους. Το **27 π.Χ.** η Υπάτη περιήλθε στο Κοινό των Θεσσαλών, ενώ στα μέσα του **1ου αι. μ.Χ.** οι κάτοικοί της ασπάστηκαν τον Χριστιανισμό χάρη στον **Απόστολο Ηρωδίωνα**.

Η πόλη ακμάζει στους παλαιοχριστιανικούς και βυζαντινούς χρόνους, ενώ κατά τον ιστορικό **Προκόπιο** τα τείχη της επι-

Ενσωματωμένο κιονόκρανο παλαιότερων εποχών στον Ναό του Αγίου Νικολάου. Στην τοικοποιΐα της Αγίας Σοφίας έχουν χρησιμοποιηθεί αρχιτεκτονικά μέλη από την αρχαία εποχή.

Το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας στεγάζεται στο κτίριο που είχε χρησιμοποιηθεί ως οθωμανικός στρατώνας το 1836.

σκευάζονται τον **6ο μ.Χ.** αιώνα από τον **Ιουστινιανό**. Τον **9ο μ.Χ.** αι. μετονομάζεται σε **Νέες Πάτρεις**. Το **1204** περιέρχεται στο φράγκικο βασίλειο της Θεσσαλονίκης και το **1218** στο Δεσποτάτο της Ηπείρου. Μεταξύ των ετών 1268-1318 η πόλη αποτέλεσε πρωτεύουσα του κράτους της Μεγάλης Βλαχίας, που εκτεινόταν από την Πίνδο και τον Όλυμπο μέχρι τον Παγασπτικό και τον Παρνασσό.

Το **1319** οι **Νέες Πάτρεις** περνούν στα χέρια των **Καταλανών** και γίνονται η δεύτερη πρωτεύουσά τους μετά την Αθήνα. Το **1394** η πόλη καταλαμβάνεται από τους Οθωμανούς και μετονομάζεται σε **Πατρατζίκι**, αποτελώντας έδρα πασά και μια από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ρούμελης. Στον εθνικοαπελευθερωτικό πόλεμο η Υπάτη ήταν παρούσα και αποτέλεσε θέατρο μαχών μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων. Το **1832**, μετά την ίδρυση του Ελληνικού κράτους η Υπάτη ανέκτησε την αρχαία της ονομασία.

ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Πολύ κοντά στην πλατεία, και σε θέση με εκπληκτική θέα, βρίσκεται το **Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας**. Στεγάζεται σ' ένα εξαιρετικό λιθόκτιστο κτίριο του **1836**, που είχε χρησιμοποιηθεί ως οθωμανικός στρατώνας της πόλης. Στο κέντρο του αύλειου χώρου δεσπόζει μια πελώρια Ακακία Ιαπωνίας, ενώ διάσπαρτα παντού είναι άπμπολλα αρχιτεκτονικά μέλη από ραβδωτούς και αράβδωτους κίονες, καθώς και αρχαίες επιγραφές με ψηφίσματα κυρίως των Αινιάνων.

Το Μουσείο εγκαινιάστηκε το **2007** και ο εκθεσιακός χώρος αναπτύσσεται στο ισόγειο και στον όροφο. Μέσα από τις επιμέρους θεματικές ενότητες αναδεικνύεται ο μνημειακός πλούτος της Φθιώτιδας από τον **4ο** έως τον **14ο** αιώνα. Στο ισόγειο φιλοξενείται έκθεση αφιερωμένη στην τέχνη και την τεχνική του παλαιο-

Από το εσωτερικό του Μουσείου. Θαυμάσια τμήματα ψηφιδωτών και μαρμάρινων αρχιτεκτονικών μελών.

χριστιανικού ψηφιδωτού. Εξαιρετικά είναι τα ψηφιδωτά δάπεδα του **4ου -7ου** αιώνα από την **Πελαγονία**, τα **Βαρκά Υπάτης** και τον **Αخينό**. Στον όροφο εκτίθενται ψηφιδωτά δάπεδα, γλυπτά αρχιτεκτονικά μέλη και κεραμικά ευρήματα από τις παλαιοχριστιανικές βασιλικές των **Δαφνουσίων** στην Αρκίτσα και του **Θαυμακού**. Επίσης το μαρμάρινο τέμπλο από τον ναό του Ταξιάρχη στην **Άγναντη**, έργο υψηλής ποιότητας του **12ου** και **14ου** αι. Μια ξεχωριστή ενότητα, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο του ορόφου, αποτελεί η δωρηθείσα **Νομισματική Συλλογή** του Υπαταίου **Κωνσταντίνου Κοτσιλή**. Μέσα από την συλλογή παρουσιάζεται η ιστορία του νομίσματος από την αρχαιότητα μέχρι την σύγχρονη εποχή. Βυζαντινά νομίσματα και νομισματικοί θησαυροί από ανασκαφές στην Φθιώτιδα και από το νομισματοκοπείο της Υπάτης του 13ου αιώνα, συμπληρώνουν την έκθεση στον όροφο, η οποία αφορά την λατρεία στην Φθιώτιδα κατά την παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή περίοδο.

Στο Μουσείο, μεταξύ άλλων εκθεμάτων, εντυπωσιακά είναι τα ψηφιδωτά δάπεδα του 4ου-7ου αιώνα καθώς και τα μαρμάρινα, γλυπτά αρχιτεκτονικά μέλη από παλαιοχριστιανικές βασιλικές.

Χρυσός σόλιδος με την Προτομή του Βαβεντινιανού Α' (Νομισματοκοπείο: Αντιόχεια (364-367μ.Χ.)

Χάλκινη φόλλις με εστεμμένη μετωπική προτομή του Αυτοκράτορα Ιουστινιανού Α' Νομισματοκοπείο: Κύλικος (556-557μ.Χ.)

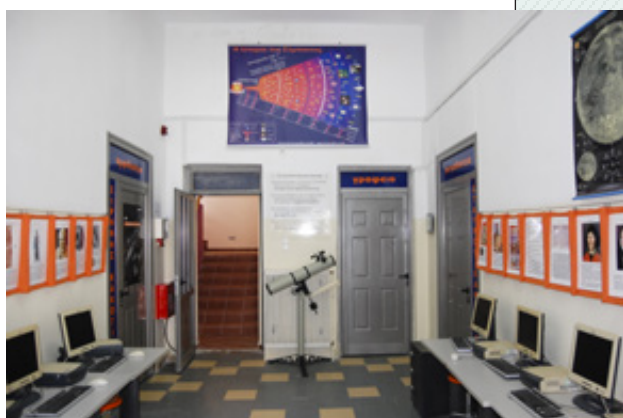
Η Νομισματική Συλλογή Κωνσταντίνου Κοτσιλή στο Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδος περιλαμβάνει 3.500 περίπου νομίσματα Αρχαία, Ελληνιστικά, Ρωμαϊκά, Βυζαντινά, Περσικά, Μεσαιωνικά, Οθωμανικά, κ.ά χάλκινα, ασημένια και χρυσά.

«ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΕΙΟ ΑΣΤΕΡΟΣΧΟΛΕΙΟ ΥΠΑΤΗΣ»

Η πιο απρόσμενη ίσως ιδιαιτερότητα της Υπάτης είναι το «ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΕΙΟ ΑΣΤΕΡΟΣΧΟΛΕΙΟ». Είναι το επιστημονικό ίδρυμα που σκοπό έχει την εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των μαθητών στην επιστήμη της Αστρονομίας.

Το Αστεροσχολείο ιδρύθηκε στις αρχές του **2008** από τον Σύλλογο Ερασιτεχνών Αστρονόμων Φθιώτιδας (**ΣΕΑΦ**). Στεγάζεται στο ιστορικό κτίριο του Δημοτικού Σχολείου, που παραχωρήθηκε από τον Δήμο Υπάτης, μετά από ενέργειες του ΣΕΑΦ. Με χρηματοδοτήσεις και δωρεές από τον **Δήμο Υπάτης**, την **ALPHA BANK** και το ζεύγος των Υπαταίων **Σταύρου και Ειρήνης Κακογιάννη**, έχουν έρθει σε πέρας πολλές και σημαντικές εργασίες, ενώ έχει συμπληρωθεί σε μεγάλο βαθμό ο συνολικός, υψηλού κόστους και μεγάλης επιστημονικής αξίας, εξοπλισμός. Ήδη, τουλάχιστον **15.000** επισκέπτες μεταξύ των οποίων σύλλογοι, οργανώσεις και μαθητές, από όλη την Ελλάδα, έχουν επισκεφθεί το Αστεροσχολείο της Υπάτης. Που φιλοδοξεί με πολλές και ποικίλες δράσεις να διαδώσει ευρύτερα την επιστήμη της Αστρονομίας, μιας επιστήμης που έχει τις ρίζες της βαθιά στον Αρχαιοελληνικό πολιτισμό.

Σύλλογος Ερασιτεχνών Αστρονόμων Φθιώτιδας : Τηλ. 22310 51651

Δραστηριότητες

Υπάτη δεν είναι μόνον διάσημες ιαματικές πηγές και αρχαίο παρελθόν. Είναι επίσης κι ένα θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον, με ποικίλες δυνατότητες δραστηριοτήτων, από τις πιο απλές και όμορφες πεζοπορικές διαδρομές ως τις απαιτητικότερες διασχίσεις φαραγγιών.

Πεζοπορία στα μονοπάτια και canyoning στα φαράγγια της Υπάτης

ΚΕΙΜΕΝΑ: Θεόφιλος Μπασγιουράκης, Γιώργος Ανδρέου, Λουκάς Πρατίλας
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Άννα Καλαϊτζή, Γιώργος Ανδρέου, Λουκάς Πρατίλας

Τα μονοπάτια της Υπάτης τα απολαμβάνουν, εκτός από μεγάλους, και παιδιά.

ΣΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΙΔΩΝ

Ανηφορίζουμε απότομα από την πλατεία της Υπάτης. Στο τέλος της ανηφόρας συναντάμε το Δημαρχείο και, 100 μέτρα μετά προς τα δεξιά, φτάνουμε στον ναό του **Αγίου Νικολάου**. Εξαιρετη τοιχοποιία από πελεκητή πέτρα, ενσωματωμένα αρχιτεκτονικά μέλη από αρχαίες επιγραφές και κορινθιακά κιονόκρανα, υπέρθυρο από συμπαγή γρανίτη με χρονολογία 1820. Στον αύλειο χώρο δεσπόζουν δύο αιωνόβια κυπαρίσσια, ενώ η θέα είναι μοναδική. Στις αρχές της δεκαετίας του '70 τοποθετήθηκε στο προαύλιο, ένα τμήμα ψηφιδωτού δαπέδου του αρχικού ναού, του **4ου-6ου** αιώνα, που βρέθηκε δίπλα στα θεμέλια.

Με διαστάσεις 2Χ6 περίπου μέτρα το ψηφιδωτό φέρει γεωμετρικό διάκοσμο και παραστάσεις πουλιών, ενώ για την προστασία του είναι σκεπασμένο με άμμο.

Με την συντροφιά του Θανάση Σκούρα,

του **Στέλιου Συλεούνη**, της **Σοφίας Αλεξάκη** και του **Μπάμπη Χονδραλή** κατηφορίζουμε δυτικά, περνάμε από ένα εξαιρετικό πετρόχτιστο σπίτι του **1898** και σε λιγότερο από 5', βγαίνουμε στην άσφαλτο, στην δυτική έξοδο της πόλης. 40 περίπου μέτρα μετά συναντάμε την πινακίδα για το «**Μονοπάτι των Φαρμακίδων**».

Ανηφορίζουμε, ένα απότομο χωματόδρομο για 400 περίπου μέτρα, βρίσκουμε δεξιά το μονοπάτι και 30 μέτρα στ' αριστερά, φτάνουμε μπροστά στο στόμιο του βαράθρου της «**Ανεμότρυπας**». Πλησιάζουμε στην δύσβατη σχισμή του στομίου και αμέσως αισθανόμαστε ένα θερμό ρεύμα αέρα που αναδίδεται από τα αβυσσοαλέα έγκατα του βαράθρου.

-Το καλοκαίρι το ρεύμα είναι δροσερό, λένε οι φίλοι μας, κι αυτό αποτέλεσε το ερέθισμα, ώστε η φαντασία των ανθρώπων να δημιουργήσει διάφορους μύθους, για το σημείο όπου μπορούσε να βρίσκεται το άλλο

άκρο του βράθρου που δημιουργούσε το ρεύμα αέρα. Για αιώνες λοιπόν οι άνθρωποι του τόπου πίστευαν ότι από το στόμιο της Ανεμότρυπας οι μάγισσες, οι νεράιδες και τα διάφορα ξωτικά κατέβαιναν με υπόγεια διαδρομή ως τα Ιαματικά Λουτρά της Υπάτης, που βρίσκονται σε απόσταση 5 περίπου χιλιομέτρων, για να πάρουν το μπάνιο τους. Κατά την παράδοση το άλλο άκρο βρισκόταν κοντά στην ιαματική πηγή.

Μετά την Ανεμότρυπα ξεκινάμε το Μονοπάτι των Φαρμακίδων, στην κοιλάδα του ποταμού Ξεριά. Ποιές ήταν όμως οι Φαρμακίδες; Ήταν οι φοβερές εκείνες γυναίκες στις οποίες οι αρχαίοι συγγραφείς απέδιδαν δυνάμεις υπερφυσικές, που τους επέτρεπαν να μεταμορφώνουν άλλους ανθρώπους ή και τον εαυτό τους, να κατεβάζουν το φεγγάρι, να προκαλούν τον έρωτα ή το αντίθετο και πολλά άλλα. Κατά τον **Ξ. Αναγνωστόπουλο**, «Η Υπάτη υπήρξε και κέντρο μαγισσών, εκ των οποίων περιφημότερη ήταν η **Αγαονίκη**

και η **Μυκάλη**, αι οποίαι και την σελήνην και τους αστέρας εξ ουρανού κατεβίβαζον. Από τας δύο ταύτας περιφήμους μαγίσσας, ο Ρωμαίος ποιητής Απουλθίος ενεπνεύσθη και συνέγραψε τον «περί μαγείας» λόγον του. Κατά τον **Τρύφωνα Ευαγγελίδη**, και ένας άλλος Ρωμαίος «ο χαριέστατος Λουκιανός εν τω Λουκίω ή **Όνω**, έγραψε περί των μαγισσών της Υπάτης, ών και αυτός έπεσε θύμα μεταμορφωθείς εις όνον, κατόπιν θαυμασίου δείπνου και κραιπαλώδους διασκεδαστικής νυκτός, ήν διήλθεν εν τω οίκω της ωραίας **Ιππάρχου**».

Για την μαγεία στην σύγχρονη εποχή ο **Ξ. Αναγνωστόπουλος** (οι.π) αναφέρει: «η ιδέα της μαγείας δεν εξέλιπεν ακόμη εν Υπάτη, ως δε εξ ίδιαις εντιλήψεως γνωρίζω, εις την «Ανεμότρυπαν» μετέβαινε συχνά και η από του 1880-1910 διαπρέψασα ως μάγισσα γραία, η ονομαζόμενη «**Λυούσα**», διά να κάμει την μαγεία της εις όσους από διάφορα σημεία της Ελλάδος κατεύφευγον εις αυτήν δια να «κάμη

Ένα ρεύμα θερμού αέρα αναδίδεται τον χειμώνα από το στόμιο του θρυλικού βράθρου της Ανεμότρυπας.

Ευήλιγστο στα βήματά μας αηλά σταθερό το κρεμαστό γεφυράκι στην κοίτη του Ξεριά. Ευτυχισμένη η σχολική ομάδα στα πόδια του εντυπωσιακού πρώτου καταρράκτη, στο φαράγγι του Ροδοκάλου. (Δεξιά)

ή να λύση μάγια». Η γραία αυτή μετέβαινε την νύχτα εις την Ανεμότρυπα και καταβαίνουσα με προσοχή εις το βάθος της σχισμής εξετέλει τας μαγικές εργασίας της φωτιζόμενη με «ρητισνοκέρια», το παρώνυμον δε «Λυούσα» το απέδωσεν εις αυτήν ο λαός εκ της φήμης ότι «έλυε τα μάγια».

Τέλος, ένας άλλος λόγος, εκτός από την Ανεμότρυπα, που η Υπάτη θεωρείτο «πρωτεύουσα» της μαγείας, ήταν η γειτνίασή της με την Οίτη, γνωστή από την αρχαιότητα για την μεγάλη χλωριδική της βιοποικιλότητα και τα βότανα. Σύμφωνα μάλιστα με τον μεγάλο γεωγράφο **Στράβωνα**, ο *Ελλέβορος* της Οίτης -φυτό θεραπευτικό και στενά συνδεδεμένο με την μαγεία- ήταν ο δραστικότερος και καλύτερος.

Με τις παραδόσεις, λοιπόν, και τους θρύλους να μας ακολουθούν, εισχωρούμε στην κοιλάδα με το Μονοπάτι των

Φαρμακίδων. Συστάδα Χαλέπιας Πεύκης, λαδανιές, ασφάκες, κέδρα και πουρνάρια. Ίχνη μυλαύλακα και ανεμώνες. Από ναντι, αναρριχητικό πεδίο σε συμπαγή βράχο. Στην ευρύτατη κοίτη του ο ποταμοχείμαρος Ξεριάς κατακυλάει βουερός, ανάμεσα σε κακοτράχαλες κροκάλες, νερά πλατάνια και πικροδάφνες. Πάνω σ' ένα κρεμαστό ξύλινο γεφυράκι, «σεινάμενο και κουνάμενο» κάτω από τα ασταθή βήματά μας, διασχίζουμε το γοργοκίνητο ρέμα που κατεβαίνει από τους αθέατους καταρράχτες του φαραγγιού του **Ροδοκάλου**.

Συνεχίζουμε σε ομαλό σηματοδοτημένο μονοπάτι ανάμεσα σε πικροδάφνες, συναντάμε το κεντρικό μονοπάτι του Ξεριά και στρίβουμε αριστερά. 500 μέτρα μετά φτάνουμε σε διακλάδωση με δύο επιλογές για τους ισάριθμους καταρράκτες. Ακολουθούμε την διαδρομή για τον **πρώτο καταρράκτη**, περνάμε ένα στα-

Μια από τις παράξενες αρχαίες λαξεύσεις, που πιθανότατα χρησιμοποιήθηκαν ως τάφοι, στους συμπαγείς βράχους που οι ντόπιοι ονόμαζαν “Σκαφιδάκια”.

θερό ξύλινο γεφυράκι και σε 3' φτάνουμε στην αρχή (ή στο τέλος) του φαραγγιού του Ροδοκάλου. Αυτό είναι το τελευταίο και -συγκριτικά- πιο προσιτό από τα μεγάλα καρστικά φαράγγια, που αποτελούν το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό όλης της βόρειας πλευράς της Οίτης. Τα φαράγγια αυτά -με ποικίλους βαθμούς δυσκολίας είναι του **Ασωπού**, του **Γοργοποτάμου**, του **Κωσταλεξίου**, του **Γερακάρη**, του **Πατιστή**, του **Κάκαβου** και του **Καμαριώτη**.

Ανηφορίζουμε απότομα για μερικά λεπτά, σε κάποια σημεία με υποβοήθηση σχοινητών. Οι επιφάνειες των βράχων είναι λείες και χρειάζονται προσοχή, ιδιαίτερα με βροχή. Η εικόνα του καταρράκτη, ωστόσο, μας αποζημιώνει. Τον θαυμάζουμε έτσι όπως ξεχύνεται βουερός και ο ρομπτικός μέσα από την θαυματική σχισμή του συμπαγούς ασβεστολιθικού

πετρώματος, που μοιάζει με γιγάντιο φυσικό γλυπτό μετά την μακράιωνη διάβρωση του νερού. Το συνολικό ύψος του καταρράκτη ξεπερνάει τα **40** μέτρα, ενώ στην βάση του το υψόμετρο είναι **470** μέτρα. Από την Ανεμότρυπα ως εδώ έχουμε χρειαστεί - με χαλαρό ρυθμό- **40 λεπτά**. Επιστρέφουμε στην διακλάδωση και από τις δύο διαδρομές προς τον **δεύτερο** καταρράκτη, επιλέγουμε την πιο ανηφορική. Ευδιάκριτο αλλά με έντονη κλίση το μονοπάτι μας οδηγεί σε 8' σε χορταρισμένο μεγάλο ξέφωτο. Το διασχίζουμε με κατεύθυνση Δ-ΝΔ (200ο), μπαίνουμε σε στενό δασωμένο μονοπάτι και μετά από 8 ακόμη λεπτά, φτάνουμε μπροστά στην ρηχή λιμνούλα του δεύτερου καταρράκτη. Το νερό είναι ελάχιστο τούτη την εποχή, σχεδόν υποπτευόμαστε ανάμεσα στην σχισμή του βράχου την παρουσία του καταρράκτη. Σύμφωνα με την περιγραφή

του Στέλιου, ωστόσο, εδώ σχηματίζονται δύο καταρράκτες, ο ένας με ύψος **30** και ο άλλος με ύψος **18** μέτρων. Ανάμεσα στο σημείο πτώσης του ενός και το ξεκίνημα του άλλου σχηματίζονται δύο βάθρες. Είναι μια διαδρομή που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για μια πρώτη εκπαιδευτική επαφή με το canyoning από αρχάριους και μαθητές.

Βρισκόμαστε σε υψόμετρο **525** μέτρων και για την επιστροφή μας επιλέγουμε ένα παλιό μονοπάτι των Καπνοχωριτών, που πρόσφατα έχει διανοιχτεί και καθαριστεί. Εισχωρούμε μέσα σε πυκνό δάσος από δενδρώδη πουρνάρια, φυλίκια, οστρύνες, σφενδάμια, σποραδικά έλατα και πεύκα. Ο ήλιος εξαφανίζεται, βαδίζουμε σχεδόν σε απόλυτη σκιά. Το χορτάρι και το χώμα εξακολουθούν να είναι νοτισμένα από την υγρασία της νύχτας. Πυκνά βρύα καλύπτουν τους κορμούς των δέντρων και τις πέτρες, δημιουργούν μια ατμόσφαιρα μυστηριώδη, μαγι-

κή. Σίγουρα οι Φαρμακίδες θα αισθάνονταν μεγάλη οικειότητα εδώ.

Στις παρυφές του δάσους το μονοπάτι αποκτάει προστατευτικό τοιχαλάκι από χοντρή ξερολιθιά. Η διαδρομή εξελίσσεται αρκετά κατηφορική και κακοτράχαλη, ανάμεσα σε πουρνάρια. Σε μερικά λεπτά βγαίνουμε σε ξέφωτο με νεαρά πλατάνια. Ήδη αριστερά συναντάμε την σήμανση του μονοπατιού για Καπνοχώρι. Ξαναβγαίνουμε στον ήλιο, αφήνουμε πίσω μας τα σκοτάδια του δάσους και τους θρύλους των Φαρμακίδων. Περνάμε διαδοχικά πάνω από τρία ξύλινα γεφυράκια, ανάμεσα σε κροκάλες και πικροδάφνες. Ακολουθούμε πάνω σ' ένα παλιό μυταύλακο το μονοπάτι και, μερικά λεπτά μετά, φτάνουμε σ' ένα μικρό πάρκο, δίπλα στην τσιμεντένια γέφυρα του ασφαλτόδρομου Υπάτης-Μονής Αγάθωνα. Εδώ τερματίζεται η κυκλική μας διαδρομή στην κοιλάδα του Ξεριά, στο Μονοπάτι των Φαρμακίδων. Ωστόσο, τα αξιοθέα-

Με πεντακάθαρη ροή ο Σπερχειός πηγάζει από την οροσειρά του Τυμφρηστού και, 80 χλμ. μετά εκβάλλει στον Μαλιακό. Το πλατανόδασός του έχει έκταση 1.000 περίπου στρεμμάτων και περιλαμβάνει 17 είδη δέντρων. Θεωρείται απομεινάρι του Αινιακικού Δάσους.

τα του τόπου δεν έχουν τελειώσει ακόμα. Στην επιστροφή μας για την Υπάτη, και 100 περίπου μέτρα μετά το γεφύρι, διακρίνουμε κάτω από τον δρόμο έναν λαξευμένο βράχο, με επιφάνεια επίπεδη, συμπαγή. Είναι ο βράχος, που οι ντόπιοι ονομάζουν «**Σκαφιδάκια**». Πρόκειται για λάξευση, με βάθος που φτάνει το μισό μέτρο. Η μεγαλύτερη λάξευση, σε σχήμα ορθογώνιο, έχει μήκος 2 περίπου μέτρα, πλάτος 1 και βάθος σχεδόν μισό μέτρο. Μια άλλη λάξευση σε επικλινή επιφάνεια σχηματίζει κλίμακα με τέσσερις αναβαθμούς. Οι αρχαιολόγοι πιστεύουν, ότι οι λαξεύσεις αυτές χρησιμοποιήθηκαν ως τάφοι, με αβέβαιη χρονολόγηση εξαιτίας απουσίας κτερισμάτων. Ο λαός, βέβαια, έδωσε με την φαντασία του μια ερμηνεία πιο απλή: οι λαξεύσεις δεν ήταν παρά σκάφες, όπου έπλεναν τις νύχτες με φεγγάρι τα ρούχα τους οι νεράιδες της Ανεμότρυπας και του Ξεριά.

Βαδίζοντας στην άσφαλτο, φτάνουμε σε μερικά λεπτά στο **Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης**, δίπλα στο Γυμνάσιο και Λύκειο Υπάτης. Χαλαρώνουμε στην ηλιόλουστη βεράντα μ' ένα καφεδάκι, ατενίζουμε το χιονισμένο Βελούχι και λίγο δεξιότερα, μια μυτερή λευκή, Αγραφιώτικη κορυφή. Με αρκετές στάσεις και χαλαρούς ρυθμούς έχουμε περάσει **τέσσερις** σχεδόν υπέροχες ώρες στην κοιλάδα του Ξεριά.

Απόγευμα πια επιστρέφουμε στα Λουτρά Υπάτης. Ολοκληρώνουμε την περιήγησή μας μ' ένα οδοιπορικό μερικών χιλιομέτρων στο ανάχωμα, παράλληλα με την κοίτη του Σπερχειού. Είναι μια ήρεμη και ωραία διαδρομή, δίπλα στο πλατανόδασος με τα χειμωνιάτικα, απογυμνωμένα κλαδιά. Ανάμεσά τους το ποτάμι κυλάει ζωηρό, με ολοκάθαρο νερό. Ανάλογα με το πλάτος της κοίτης αλλάζει η ένταση της ροής, που άλλοτε είναι βελουδίνη κι άλλοτε αφρισμένη. Να ένας ακίνητος, μεγάλος σταχτοτσικνιάς αλλά και μια πάπια που πετάει μακριά.

Κάποια στιγμή το ανάχωμα σταματάει, ο δρόμος γίνεται στενό μονοπάτι που καταλήγει ως την όχθη του ποταμού.

Στο σημείο αυτό ο Σπερχειός συναντάει το ποτάμι **Χαλκίδι**, που πηγάζει από το «Κεφαλόβρυσο» στους **Μεταξιάτες**. Στα ενδιάμεσα της διαδρομής κάνουμε μια μικρή στάση στην φάρμα αλόγων του **Παναγιώτη Σταμέλου**. Εδώ οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να επιδοθούν σε φυσικές δραστηριότητες και να απολαύσουν ήρεμη ιππασία στην καρδιά του Σπερχειού.

Καθώς βραδιάζει, μολυβένια σύννεφα συνωστίζονται στα υψίπεδα της Οίτης. Ένας ψυχρός αέρας σείει τα κλαδιά των δέντρων. Μέσα Γενάρη είναι, δεν έχουμε παράπονο από τις μεταπτώσεις του καιρού. Στις Μουριές μάς υποδέχεται η πυρωμένη ξυλόσομπα, τα μεζεδάκια της Έφης και του Σπύρου: Μελιτζανάτο, Κολοκυθομαμαλίγκα, Τηγανοκουλούρα.

Η μέρα κλείνει μπροστά στο τζάκι του «Αλεξάκη», με ευωδιαστό τσάι της Οίτης και ήρεμη κουβεντούλα ως αργά.

[Για τα φαράγγια της Οίτης απευθυνθήκαμε στον κατ' εξοχήν ειδικό, τον **Γιώργο Ανδρέου**, ιδρυτή και υπεύθυνο της «**Hellas Canyon**», εκπαιδευτή και επικεφαλής αποστολών εξερεύνησης ελληνικών φαραγγιών.]

ΦΑΡΑΓΓΙ ΡΟΔΟΚΑΛΟΥ

Κείμενο - Φωτογραφίες : Γιώργος Ανδρέου

Έχει στενά τοιχώματα στο μεγαλύτερο μήκος του, αλλά και με αρκετά σημεία που το τέμνουν μονοπάτια. Είναι διαδρομή με το προτέρημα της εύκολης πρόσβασης σε διάφορα σημεία του από παρακείμενα μονοπάτια. Οι καταρράκτες που αριθμεί το φαράγγι είναι **33**, από **4** μέχρι **45** μέτρα. Είναι φαράγγι ιδιαίτερα αξιολογό για την περιοχή, με επισκεψιμότητες, από Ελληνικές και ξένες ομάδες του σπορ.

Η διαδρομή δεν απευθύνεται μόνο σε έμπειρους, αλλά σε αρχάριους και παιδιά. Η ιδιαιτερότητα του φαραγγιού είναι τα πολλά σημεία πρόσβασης από μονοπάτια και το κάνει να διαιρείται σε πολλά τμήματα. Για παράδειγμα, ένα μικρό

Ο καταρράκτης Κρεμαστός Υπάτης.

Εικόνες από το εσωτερικό του
Ροβοκάβου, που αρκετοί επισκέπτες
της Υπάτης γνωρίζουν.

τμήμα με μικρούς κι εύκολους καταρράκτες διάρκειας 2 ωρών, είναι κατάλληλο, ακόμη και για παιδιά άνω των 12 ετών. Η προσέγγιση γίνεται από το μονοπάτι "των Φαρμακίδων", ήπιας κλίσης με αφετηρία τη γέφυρα του Ξεριά έξω από την Υπάτη. Το μονοπάτι έχει πυκνή σήμανση και είναι αρκετά προσεγμένο, οδηγώντας τον επισκέπτη με ασφάλεια στον προορισμό. Ο πρώτος σταθμός είναι ο μεγάλος καταρράκτης του φαράγγιού ύψους 45 μέτρων. Σημείο ενδιαφέροντος της περιοχής και χώρος με αρκετή επισκεψιμότητα. Η πεζοπορία μέχρι τον καταρράκτη διαρκεί 30', ενώ μπορεί να συνεχιστεί μέχρι και την περιοχή Ροδόκαλος που διαρκεί 1μιση ώρα. Για τον Ροδόκαλο υπάρχει η δυνατότητα προσέγγισης και με αυτοκίνητο, από αγροτικό δρόμο που ξεκινάει από τον γνωστό καταρράκτη του Νερόμυλου της Υπάτης που βρίσκεται πάνω στον κεντρικό δρόμο του χωριού. Ανηφορίζοντας τον δρόμο, θα συναντήσουμε το εκκλησάκι της Αγ. Κυριακής. Η χιλιομετρική απόσταση

είναι 7,5 km.

Το φαράγγι του Ροδόκαλου αρχίζει από τα 890 μέτρα υψόμετρο, για να καταλήξει στα 420 μέτρα με μήκος μόλις 1,2χλμ.

Ο Ροδόκαλος και οι καταρράκτες του εξερευνήθηκαν από την ομάδα της Hellas canyon στις 23 Σεπτεμβρίου 2006, ενώ την υπόδειξη για την διαδρομή την έκανε ο γνωστός "μανιταράς" της Υπάτης Μπάμπης Χονδραλής. Η 11μελής ομάδα της εξερεύνησης αποτελούνταν από Έλληνες και Γάλλους. Η διαμονή της ομάδας έγινε στα Λουτρά Υπάτης, μια πολύ καλά οργανωμένη τουριστική περιοχή.

ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΑΜΑΡΙΩΤΗ

Το 2005 ο τότε Δήμος Υπάτης ανέδειξε πολλές άγνωστες πεζοπορικές διαδρομές που βρίσκονται κυρίως στη βόρεια πλευρά του βουνού. Οι διαδρομές ξεκινούν από τα χωριά Υπάτη, Λουτρά Υπάτης, Καστανιά και Νεοχώρι και κατευθύνονται προς τις κορυφές του βουνού. Η μεγάλη υψομετρική διαφορά των

Τεχνικά περάσματα στον Καμαριώτη.

Εικόνες από το εσωτερικό
του Καμαριώτη.

κορυφών της Οίτης από τα χωριά έναρξης των διαδρομών καθιστούν αυτές αρκετά δύσκολες αλλά συνάμα και γοητευτικές. Οι περισσότερες μέχρι τα αλπικά υψόμετρα κινούνται σε πυκνά ελατοδάση. Εντύπωση προκαλεί ότι το έλατο ευδοκιμεί σε χωριά με χαμηλό υψόμετρο όπως τα Λουτρά Υπάτης και η Υπάτη που βρίσκονται αντίστοιχα στα 80 και 400μ.

Οι περισσότερες πεζοπορικές διαδρομές συγκλίνουν στο καταφύγιο της Οίτης που βρίσκεται σε υψόμετρο 1760μ. Σε αρκετές διαδρομές υπάρχει ικανοποιητική σήμανση με κόκκινα σημάδια και πινακίδες, ενώ υπάρχουν και κάποιες ποιο παραδοσιακές, χωρίς σήμανση. Μια όμορφη διαδρομή που κινείται στις βόρειες πλαγιές της Οίτης, προσφέροντας απεριόριστη θέα στην κοιλάδα του Σπερχειού, τα μακρινότερα καμποχώρια και τα Λουτρά Υπάτης. Είναι το μονοπάτι για το φαράγγι του Καμαριώτη.

Η αφετηρία της διαδρομής είναι στο Αργυροχώρι Υπάτης. Στην αρχή είναι λίγο απότομη μέχρι να τραβερσάρει την πλαγιά. Μετά μέχρι να φτάνοντας στο μικρό πλάτωμα, το Αμπελάκι, είναι ομαλή. Στις αρχές του περασμένου αιώνα το Αμπελάκι το καλλιεργούσαν οι κάτοικοι του Αργυροχωρίου και οι σπιλιές που υπάρχουν στη διαδρομή αποτελούσαν κρυψώνες για τους κυνηγημένους. Η πεζοπορική διαδρομή από το Αργυροχώρι έως την είσοδο του φαραγγιού είναι 3 ώρες. Οι καταρράκτες του Καμαριώτη είναι 50! Ο ένας καταρράκτης υποδέχεται τον άλλον. Το μήκος του είναι 1750 μέτρα και η υψομετρική του διαφορά 630 μέτρα. Η διάσχιση αυτού του φαραγγιού είναι μόνο για ομάδες με αρκετή εμπειρία στο canyoning. Η εξερεύνηση οργανώθηκε από 7μελή ομάδα της Hellas canyon στις 20 και 21 Οκτωβρίου 2001, ξεκινώντας από υψόμετρο 1420μέτρων. Χρειάστηκαν 2 ημέρες για όλη την διάσχιση του Καμαριώτη και καταγράφηκαν 84 καταρράκτες! Το συνολικό μήκος του Καμαριώτη είναι 6χλμ. Την πρώτη ημέρα εξερευνήθηκε η μισή διαδρομή και η ομάδα διανυκτέρευσε μέσα στο φαράγγι

σε υψόμετρο 740μέτρων, κατεβαίνοντας τους πρώτους 27 καταρράκτες. Την επόμενη μέρα η ομάδα κατέβηκε και τους υπόλοιπους 57 καταρράκτες και άφησε πίσω της υλικά αγκυρώσεων, δηλαδή αλυσίδες για την ασφαλή κατάβαση κι άλλων ομάδων που θα επιχειρούσαν τη διάσχιση του φαραγγιού. Αξιόλογο είναι το δεύτερο μέρος του και μέχρι σήμερα μόνο αυτό. Ο Καμαριώτης είναι ένα δύσκολο φαράγγι κι απευθύνεται σε όσους είναι γνώστες του σπορ και ψάχνουν αρκετά πιο δύσκολες διαδρομές. Αρκετές ομάδες έμπειρων αθλητών του canyoning από την Ελλάδα, αλλά κι από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, επισκέπτονται κάθε χρόνο την Υπάτη για το φαράγγι του Καμαριώτη.

ΣΤΑ ΑΒΥΣΣΑΛΕΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ «ΑΡΣΑΛΗΣ»

Στην εισαγωγή του άρθρου είχαμε αναφερθεί στο δέος που είχαμε αισθανθεί ατενίζοντας τις βόρειες, χαοτικές καταπτώσεις της Οίτης. Αγνοούσαμε επίσης τότε, ότι σ' ένα από τα πιο ακραία σημεία εκείνων των γκρεμών φώλιαζε ένα σπηλαιώδες ξωκκλησάκι. Και, ακόμη περισσότερο, ότι μερικές μέρες μετά θα αντιμετωπίζαμε κι εμείς την πρόκληση ν' ανέβουμε ως εκεί. Το κίνητρό μας, ωστόσο, ήταν πολύ δελεαστικό. Γιατί, σ' εκείνες τις αετοφωλιές ήταν κρυμμένο το ονομαστό ξωκκλήσι της **Αρσαλής**. Οι πληροφορίες μας, βέβαια, έκαναν λόγο για μια διαδρομή κακοτράχαλη, απαιτητική, που θα δυσκόλευε ακόμη περισσότερο σε περίπτωση βροχής. Μιας βροχής, που με τα συσσωρευμένα, βαριά σύννεφα της νύχτας, έμοιαζε πολύ πιθανή.

Νωρίς το επόμενο πρωί τα σύννεφα βάφονται σκουροκόκκινα στην πλευρά της ανατολής. Ταλαντευόμαστε για λίγο, η αισιοδοξία μας, ωστόσο, υπερνικά τις επιφυλάξεις. Με τον Θάναση Σκούρα ξεκινάμε για την Υπάτη. Φτάνοντας στον καταρράκτη με τον νερόμυλο ανηφορίζουμε απότομα αριστερά σε καλό χωματόδρομο, με κατεύθυνση προς το Κάστρο.

Εκπληκτική κάτοψη της Υπάτης και του Κάστρου από τα ύψη της Αρσαλής.

Στα ενδιάμεσα περίπου της διαδρομής συναντάμε αριστερά έναν παράδρομο, που μας οδηγεί αμέσως στην τοποθεσία «**Περιβόλια**». Είναι ένα επίπεδο πλάτωμα, που χρησιμεύει ως αφετηρία των προσκυνητών στην διαδρομή για την Αρσαλή. Στα Περιβόλια υπάρχει πηγούλα με δροσερό βουνίσιο νερό, καθώς κι ένα ξωκκλήσι με ιδιόμορφη αρχιτεκτονική, που οι ντόπιοι ονομάζουν «**Τζαμί**». Εμβληματικός είναι ο γιγάντιος πλάτανος, με χτισμένη την είσοδο της κουφάλας και με περίμετρο **9** μέτρων.

08:50' Ξεκινάμε από υψόμετρο **520** μέτρων, σε πολύ ανηφορικό, κακοτράχαλο χωματόδρομο. **8'** μετά τελειώνει η ανηφόρα, σε υψόμετρο **595μ.** Αμέσως κατηφορίζουμε αριστερά μια εξίσου απότομη κατηφόρα.

09:05' Περνάμε ρεματάκι σε υψόμετρο **545μ.** Από αυτό το σημείο αρχίζει ουσιαστικά η ανάβαση. Αφήνουμε αριστε-

ρά ένα μονοπάτι προς **Αργυροχώρι** και συνεχίζουμε με κόκκινα σημάδια για **25** περίπου μέτρα στην αριστερή όχθη του ρέματος. Μετά ακολουθούμε το μονοπάτι αριστερά. Έλατα, κέδρα, πουρνάρια και λαδανιές. Ανήφορος συνεχής. Βγάζουμε τα μπουφάν.

09:25' Διασχίζουμε εύκολα ένα στενό τμήμα «**σάρας**» (πετρόσπαρτης πλαγιάς) στα **630μ.** Λίγο πιο πάνω συναντάμε την πρώτη αρματωσιά ενός απότομου βράχου με συρματόσχοινο και σημάδια. Ο Θανάσης μάς δείχνει στο έδαφος τα πρώτα περιττώματα αγριόγιδου.

09:40' Φτάνουμε σε μικρό μπαλκόνι στα **680** μέτρα. Παίρνουμε μερικές ανάσες κι αγναντεύουμε για λίγο το υπερθέαμα του ορίζοντα. Εισχωρούμε ανάμεσα σε πυκνά φυλίκια και πουρνάρια. **5'** μετά περνάμε μπροστά από κάθετο βράχο, που αναγράφει «**Πρώτη στάση**».

10:15' Το υψόμετρο έχει φτάσει στα

840μ. Στον θόρυβο των βημάτων μας παρεμβάλλεται ξαφνικά ένα σφύριγμα οξύ.

-Είναι από αγριόγιδο, ψιθυρίζει ο Θανάσης. Μας πήρε χαμπάρι και προειδοποιεί τα υπόλοιπα για τον κίνδυνο.

Παύουμε να μιλάμε. Διακρίνουμε πάνω στο μονοπάτι δεκάδες πρόσφατα περιτώματα. Αισθανόμαστε πια σαν να 'χουμε εισχωρήσει στα χωράφια τους. Ακόμα και το μονοπάτι μοιάζει να μεταβάλλεται, γίνεται πιο πετρώδες, πιο κακοτράχαλο. Προβάλλουν τελείως απρόσιτες οι αντικρινές πλαγιές, σκέτος βράχος.

-Ετσι είναι ο βιότοπος των αγριόγιδων, σχολιάζει ο φίλος μας. Έχω περάσει πολλές, αξέχαστες ώρες, κρυμμένος απέναντί τους με την φωτογραφική μου μηχανή. Η αίσθηση είναι απερίγραπτη και η ομορφιά τους μοναδική.

-Θα μπορούσαμε να δούμε κάποιες φωτογραφίες;

-Με μεγάλη μου χαρά.

Φτάνουμε στα ριζά ενός μεγάλου ασβεστολιθικού συγκροτήματος. Κάνουν την εμφάνισή τους σποραδικά δέντρα ίταμου, ανάμεσά τους και μερικά αιωνόβια. Για μερικές δεκάδες μέτρα ημερεύει το μονοπάτι, από τις σπάνιες φορές μετά την συνεχή ανηφόρα. Αναπτύσσονται και μερικά έλατα, καθώς και μεγάλα δέντρα του δυσεύρετου **Μαύρου Γάβρου**. Διασχίζουμε μια δεύτερη στενή σάρα, που δεν συνιστάται σε όσους πάσχουν από ακροφοβία. Σ' έναν αντικρινό, απότομο βράχο διακρίνουμε τα διαδοχικά σιδερένια υποβοηθήματα για το δεύτερο σκαρφάλωμα. Η κάτοψη της Υπάτης είναι πολύ θεαματική.

10:40' Ξεκινάει η ανάβαση της «**Σκάλας**», σε υψόμετρο **925μ.** Δεν απαιτούνται αναρριχητικές ικανότητες, απλά μια σχετικά καλή φυσική κατάσταση. Σ' ένα πεντάλεπτο η μίνι αναρρίχηση τελειώνει. Βρισκόμαστε ήδη σε υψόμετρο **960 μ.**

Δεν απαιτεί αναρριχητικές ικανότητες αλλά δεν είναι και απλός περίπατος η ανάβαση ως την Αρσαλή. Ο Θανάσης Σκούρας, πάντως, μετά την μακρά εξοικειώσή του με τα αγριόγινδα, αισθάνεται σαν στο σπίτι του.

Ένα τμήμα του συνολικού
εντυπωσιακού σκηνικού
της Αρσαλής, με τα
απαραίτητα -δυστυχώς-
σκουπίδια σε πρώτο
πλάνο.

Η τοιχογραφία του 1883 των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. Δίπλα τα ονόματα των συνδρομητών.

Ένα δεκάλεπτο μετά φτάνουμε στα ριζά μεγάλου βράχου που χρησιμοποιείται για στάση ή και διανυκτέρευση των πιστών. Το μονοπάτι από «αγριογίδινο» ξαναγίνεται ανθρώπινο και βατό. Αριστερά μας ορθώνεται ένας σιδερένιος σταυρός. Εισχωρούμε σ' έναν πρόχειρα περιφραγμένο χώρο και τρία λεπτά μετά, μια μικρότερη σκάλα μάς ανεβάζει μπροστά στις εντυπωσιακές κοιλότητες των βράχων με το ξωκκλήσι της Αρσαλής. Η ώρα είναι **10:50'** και το υψόμετρο **1.030** μέτρα. Με χαλαρό ρυθμό και μικροστάσεις για φωτογραφήσεις έχουμε χρειαστεί **δύο ώρες** από την αρχή της διαδρομής.

Θαυμάζουμε τις κοίλες λαξεύσεις της φύσης στον γιγάντιο ασβεστόλιθο, με χρωματικούς τόνους γκριζωπούς και καφεκόκκινους. Σε μια απ' αυτές τις κόγχες του βράχου φωλιάζει το ξωκκλήσι. Πάνω στο βράχο διατηρεί τα ζωηρά της χρώματα μια λαϊκότροπη αγιογραφία των **Αγίων Κωνσταντίνου** και **Ελένης** από Σαμαριναίο αγιογράφο το **1883**. Δίπλα στην αγιογραφία απεικονίζεται πάνω στο βράχο μια κατάσταση με ονόματα πολλών συνδρομητών. Χαμηλά, η εικόνα της Υπάτης με το Κάστρο είναι πολύ εντυπωσιακή. Δεν θα λέγαμε όμως το ίδιο και για την εικόνα που μας υποδέχεται στα ριζά των βράχων της Αρσαλής. Εδώ είναι συσσωρευμένα -ποιός ξέρει από πότε- αναρίθμητα, ρυπαρά πλαστικά μπουκάλια νερού. Είναι μια εικόνα γνώριμη, δυστυχώς, που δεν παύουμε να συναντάμε ακόμα και στα ωραιότερα ή σημαντικότερα τοπία αυτής της χώρας. Εδώ στην Αρσαλή η τήρηση της ευπρέπειας του χώρου επαφίεται στον πατριωτισμό των Υπαταίων προσκυνητών.

11:30' Αρχή επιστροφής. Ολοκληρώνεται σε **1,30'**. Η απότομη συνεχής κατάβαση είναι επώδυνη για τους μυς και τις αρθρώσεις των ποδιών. Επιπλέον η κατάβαση -σε σχέση με την ανάβαση- απαιτεί περισσότερη προσοχή.

ΣΤΙΣ ΘΕΑΜΑΤΙΚΕΣ «ΓΡΑΜΜΕΝΕΣ ΣΠΗΛΙΕΣ»

Η ονομασία τους είναι ασυνήθιστη: «γραμμένες σπηλιές» σημαίνει κάτι σαν σπουδαίες ή ονομαστές σπηλιές, μας εξηγούν. Ο Θανάσης Σκούρας αναλαμβάνει -για άλλη μια φορά- να είναι ο ξεναγός μας.

Βγαίνουμε από τα Λουτρά Υπάτης με κατεύθυνση ΝΑ. Διασχίζουμε τους «**Μεξιάτες**» και, 6,5χλμ. μετά τα Λουτρά, βρισκόμαστε στον οικισμό των **Κομποτάδων**, σε υψόμετρο **60** μέτρων. Στην ιστορική πλατεία του χωριού δεσπόζουν μερικά αιωνόβια πλατάνια, που έχουν χαρακτηριστεί ως μνημεία της φύσης. Εδώ πραγματοποιήθηκε η σύσκεψη των οπλαρχηγών **Διάκου, Πανουργιά** και **Δυοβουνιώτη** για τον τρόπο αντιμετώπισης των στρατευμάτων του **Ομέρ Βρυώνη** και του **Κιοσέ Μεχμέτ** που κατευθύνονταν στον Μοριά.

Από Κομποτάδες ξεκινάμε ν' ανηφορίζουμε σε καλό χωματόδρομο, με κατεύθυνση ΝΔ. Οι πλαγιές είναι καλυμμένες από πουρνάρια, ενώ πιο πάνω προστίθενται και αριές. Η θέα της κοιλάδας εξελίσσεται πανοραμική. **8** χιλιόμετρα πιο πάνω προβάλλουν για πρώτη φορά απέναντί μας τα **6** συνολικά στόμια των Γραμμένων Σπηλιών.

Στην επόμενη στροφή αφήνουμε το αυτοκίνητο και ξεκινάμε ένα μονοπάτι. Είναι πολύ απότομο, διασχίζει ένα χορταριασμένο ξέφωτο και σε 6 περίπου λεπτά καταλήγει στα ριζά του ασβεστολιθικού συγκροτήματος με τις Γραμμένες Σπηλιές. Στην βάση των σπηλαιών το υψόμετρο είναι **690μ.**, ενώ οι εντυπωσιακές κοιλότητες των βράχων είναι διακοσμημένες με παραπετασματοειδείς σταλακτίτες. Σώζονται ακόμη μερικές αγιογραφίες με αρκετές φθορές.

Το πελώριο συγκρότημα του σκληρού ασβεστολιθικού όγκου ορθώνεται κατα-

Οι εντυπωσιακές “Γραμμένες Σπηλιές” ήταν γνωστές από παλιά και αποτελούσαν - στις δύσκολες περιπτώσεις - καταφύγιο για τους ντόπιους.

κόρυφα, προσφέρει ιδανικές συνθήκες για την δημιουργία ενός εκτεταμένου αναρριχητικού πεδίου, με διαδοχικές διαδρομές. Είναι όλες αρματωμένες και φέρουν στη βάση τους ποικίλες ονομασίες που παρουσιάζουν - με την ευρηματικότητα τους- αρκετό ενδιαφέρον.

Ανάμεσά τους ξεχωρίζουμε τις «ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ», «TABULA RASA» «ΧΡΟΝΟΣ». Σε μια από τις απαιτητικότερες διαδρομές η ονομασία είναι: «ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΚΑΝΕΛΑ», ενώ μια άλλη μας αναφέρει, γεμάτη αισιοδοξία, ότι «ΛΕΦΤΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ». Αυτή η τελευταία βρίσκεται στην ακριανή μεγάλη σπηλιά, στα ΒΑ του συγκροτήματος. Στο βάθος της βραχώδους κοιλότητας υπάρχει μια ζωγραφική απεικόνιση τριών ολόσωμων αγίων με σημαντικές φθορές.

Αξίζει, τέλος, να αναφέρουμε ότι κάποιες αναρριχητικές διαδρομές έχουν κλίση αρνητική, ενώ με χαρά διαπιστώνουμε

την **παντελή απουσία σκουπιδιών.**

Συνεχίζουμε τον ανηφορικό δασικό δρόμο μέσα σε αμιγές ελατόδασος, με αλληπάλληλες στροφές. Την μόνη δυσάρεστη παραφωνία στο ωραίο φυσικό περιβάλλον αποτελούν οι εμφανίσεις αρκετών λαθροϋλοτόμων. Κατάφορες είναι οι καρπότες των αγροτικών με χλωρά κλαδιά ελάτων και κορμούς. Για άλλη μια φορά - μέσα στην ίδια μέρα- η ευχάριστη διάθεσή μας δίνει τη θέση της στον προβληματισμό και στην απογοήτευση εξαιτίας ανεύθυνων πράξεων και παραλείψεων ιδιωτών και υπηρεσιών.

Λίγο πιο πάνω συναντάμε εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις και στοές μεταλλείων βωξίτου. Απέναντί μας στα Δ ορθώνεται η ράχη του **Στενοβουνίου**, στα **1419μ.** με την μοναδική μεγάλη συστάδα Μαυρόπευκων στην Οίτη. Μακρύτερα, στην ευθεία προβάλλει το **Ξεροβούνι** στα **1792μ.** Αριστερότερα

ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΓΡΑΜΜΕΝΕΣ ΣΠΗΛΙΕΣ (ΟΙΤΗ)

Το πεδίο «Γραμμένες Σπηλιές» βρίσκεται πάνω από το χωριό Κομποτάδες, στην Οίτη. Αποτελείται από έξι (6) σπηλιές και έναν μεγάλο τοίχο. Οι σπηλιές αυτές παρουσιάζουν μεγάλο αναρριχτικό ενδιαφέρον καθώς μπορούν να δώσουν διαδρομές πολύ μεγάλης δυσκολίας. Στους ντόπιους ήταν γνωστές από παλιά και αποτελούσαν κρησφύγετο σε δύσκολες εποχές.

Οι πρώτες 2 διαδρομές ανοίχτηκαν από τον **Ζαφειριάδη Πασχάλη** το **2008**. Από τότε καρφώθηκαν αρκετές ακόμα διαδρομές από τους **Πολυματίδη Τάσο**, **Πρατίθα Λουκά** και **Μαρματζάκο Κων/νο**. Οι βαθμολογίες είναι μέχρι **8a**. Τα ρελέ έχουν αυτόματο караμπίνερ με συρμάτινη πύλη για άμεσο κλιπάρισμα και κατέβασμα «κουβά».

Ο προσανατολισμός είναι δυτικός και ο ήλιος πέφτει στις διαδρομές το απόγευμα. Επειδή το πεδίο βρίσκεται στα **700μ.** δεν προτείνεται για χειμώνα. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στο blog της παρέας (Αναρριχτική Κοινότητα Λαμίας): <http://lamiaclimbingcommunity.wordpress.com/>

SOS... οι πέτρες με τα ονόματα των διαδρομών δεν είναι πατήματα...

Πηγή: Λουκάς Πρατίθας | Nature In Action

Το οροπέδιο της Λούκας είναι ένα θαυμάσιο χορταριασμένο ξέφωτο σε υψόμετρο 1.200 περίπου μέτρων. Χαρακτηριστικό του είναι τα αιωνόβια έλατα, όπως αυτό της φωτογραφίας, με περίμετρο 4,30μ. στο στενότερο τμήμα του κορμού.

διακρίνεται η κορυφή **Πετσαλούδα**, στα **1753μ.** Ανάμεσά τους, στα έγκατα του φαραγγιού, καταρράδει ο φημισμένος καταρράκτης **Κρεμαστός**. Βρισκόμαστε ήδη σε υψόμετρο **1.190** μέτρων, ενώ πιο πάνω περνάμε από το υψηλότερο σημείο της διαδρομής, στα **1.210** μέτρα. Σ' όλη αυτή την ανηφορική μας πορεία έχουμε το προνόμιο να θαυμάζουμε μια αεροπορική θέα στην ευρύτατη κοιλάδα, με τις πολύχρωμες γεωργικές καλλιέργειες και τους πλατανοσκέπαστους μαιανδρισμούς του ποταμού Σπερχειού. Μια θέα που αγκαλιάζει ακόμη, από τον Όλυμπο, το Βελούχι και την Όθρυ, ως την πόλη της Λαμίας τα βουνά της Εύβοιας και τα νερά του Μαλιακού.

Στα **18χλμ.** από τους **Κομποτάδες** τερματίζει το οδοιπορικό μας στις ΒΑ απολήξεις της Οίτης. Βρισκόμαστε ήδη στο υψίπεδο της **Λούκας**, στα **1.190μ.** Είναι ένα χορταριασμένο, επίπεδο ξέφωτο,

μέσα σε έλατα ηλικίας πολλών αιώνων. Ένα απ' αυτά μάς εντυπωσιάζει με τον όγκο και το ιδιαίτερο σχήμα του που θυμίζει δισκοπότηρο. Η περίμετρος στο στενότερο σημείο του κορμού του φτάνει τα **4,30μ.**

Δυστυχώς, ούτε αυτό το ονειρεμένο περιβάλλον έχουν σεβαστεί οι δραστηριότητες των ανθρώπων. Μας το θυμίζει, με τον ρεαλιστικότερο τρόπο, ο ανατριχιαστικός θόρυβος του αλυσοπρίονου που ξαφνικά κομματιάζει αφόρητα την γαλήνη του τοπίου. Δεν μας εκπλήττουν λοιπόν, οι **10** σχεδόν ογκώδεις κορμοί έλατων, που κατά καιρούς έχουν κοπεί από τη ρίζα στο Οροπέδιο της Λούκας.

Βράδυ πια, περνάμε μερικές γαλήνες ώρες στο φιλόξενο σπιτικό του **παπα-Δημήτρη**, κοντά στην πέτρινη εκκλησούλα της **Αγίας Σοφίας**. Είναι ο ιδανικός επίλογος μίας μέρας γεμάτης με πολυδιάστατες εμπειρίες.

Με κλίση από τα νότια προς τα βόρεια και χτισμένο σε υψόμετρο 700 περίπου μέτρων, το Κάστρο της Υπάτης δεσπόζει προστατευτικά πάνω από το νότιο τμήμα του οικισμού.

ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ

Μεγάλο μέρος της τοπογραφικής της αίγλης οφείλει στο κάστρο της η Υπάτη. Για το οποίο, ο γάλλος περιηγητής του 19ου αιώνα **Jean Bouchon** έγραψε ότι «μοιάζει με εναέριο φρούριο, δημιούργημα νεράιδων».

Για να επισκεφθούμε το κάστρο, αναφέρει ο Στέλιος Συλεούνης, επιλέγουμε μια κυκλική πεζοπορική διαδρομή για να γνωρίσουμε μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία της περιοχής. Με κατεύθυνση προς το ορειβατικό καταφύγιο της Οίτης, ανηφορίζουμε από την πλατεία προς τα ψηλότερα σπίτια της Υπάτης, στον συνοικισμό «**Κουρναρίτσα**». Με κόκκινη σήμανση η διαδρομή μάς οδηγεί **650** μέτρα μετά, στα τελευταία σπίτια. Ακολουθούμε ευδιάκριτο ανηφορικό μονοπάτι και, **600** μέτρα μετά συ-

ναντάμε διασταύρωση με πινακίδα προς το κάστρο. Στρίβουμε αριστερά και στα 50 μέτρα φτάνουμε στον χωματόδρομο του κάστρου. Κοντά υπάρχουν ίχνη αρχαίου λατομείου στη θέση «**Μάρμαρα**», απ' όπου εξορύχθηκε το οικοδομικό υλικό για την Ακρόπολη της Υπάτης. Εδώ υπάρχει τραπεζοκάθισμα, ενώ στις αρχές Ιουνίου, λευκοί κρίνοι (*Lilium candidum*) διακοσμούν την περιοχή.

Μετά από 150 μέτρα στον χωματόδρομο βρισκόμαστε στην είσοδο του κάστρου. Αν και η απόσταση είναι μικρότερη από **1,5** χλμ. η έντονη κλίση της διαδρομής απαιτεί **45** περίπου λεπτά. Πάνω από την είσοδο, στην κορυφή του συμπαγούς βράχου, υψώνεται ένας κυκλικός πύργος, κατασκευασμένος μάλλον από τους Καταλανούς. Ο πύργος αυτός αποτελεί το καλύτερο σωζόμενο στοιχείο της οχύρωσης μετά τις εργασίες αποκατά-

στασης της Ακρόπολης από την **Εφορεία Αρχαιοτήτων Φθιώτιδας και Ευρυτανίας**, από το 2011 ως το 2015. Ένας μακρύς τοιμεντένιος διάδρομος και μια μεταλλική κλίμακα ανόδου μας οδηγούν στο ανώτερο επίπεδο του οχυρωμένου λόφου. Είναι ένα πλάτωμα **2,5** περίπου στρεμμάτων, σε υψόμετρο **690** μέτρων, με κλίση από τα νότια προς τα βόρεια. Στην θέση της αρχαίας, η βυζαντινή Ακρόπολη της Υπάτης, είχε συνεχή χρήση από τους αρχαίους ως τους νεότερους χρόνους. Η περίοδος της ακμής της υπήρξε στην υστεροβυζαντινή περίοδο, μεταξύ **13ου** και **14ου** αιώνα. Η κύρια οικοδομική φάση των οχυρωματικών καταλοίπων ανάγεται στον 13ο αιώνα, κατά την ηγεμονία του **Ιωάννη Α' Αγγέλου, Δούκα Κομνηνού του Νόθου**. Κάποιοι διάσπαρτοι αρχαίοι δόμοι διατηρούνται ακόμη ενώ δεν σώζονται οι επισκευές του **Ιουστινιανού**.

Αντίθετα, διατηρούνται ακόμη οι δύο

κινστέρνες, οι υδατοδεξαμενές του κάστρου, τετράγωνη η μια και διανοιγμένη στον φυσικό βράχο, ενώ η άλλη είναι παραλληλόγραμμη. Και οι δύο είναι εσωτερικά επιχρισμένες με ισχυρό υδραυλικό κονίαμα. Ανάμεσα στα κινητά ευρήματα της ακρόπολης περιλαμβάνονται σιδερένιες αιχμές βελών και νομίσματα της Ενετικής Δημοκρατίας και του **Ιωάννη Β' Ορσίνι, Δεσπότη της Ηπείρου**.

Από τα τρία πλατώματα θέασης και πληροφόρησης αγναντεύουμε κάθε σημείο του ορίζοντα. Δεν είναι τυχαίο που οι **Αινιάνες**, ο αρχαίος πληθυσμός που κατοικούσε την δυτική κοιλάδα του Σπερχειού, επέλεξαν αυτή την στρατηγική θέση ως έδρα του κοινού τους.

Επιστρέφουμε από τον γνωστό μας χωματόδρομο, που είχαμε ακολουθήσει ως τα «Περιβόλια», την αφετηρία μας για την Αρσαλή. Σ' αυτό τον χωματόδρομο συναντάμε έναν πανέμορφο κλιμακωτό καταρράκτη μέσα στα πλατάνια. Δίπλα

Ο κυκλικός πύργος, στο ΝΔ άκρο του βράχου της ακρόπολης αποτελεί -μετά τις εργασίες αποκατάστασης- το καλύτερο σωζόμενο στοιχείο της οχύρωσης.

[1]

[2]

[3]

του ένα μονότοξο, πέτρινο γεφυράκι. Η ρεματιά αυτή, με την έντονη κλίση και την ορμητική ροή του νερού, αποτελούσε κατά κάποιο τρόπο την «βιομηχανική περιοχή» της παλιάς Υπάτης, αφού το νερό κινούσε πολλούς νερόμυλους, ταμπακόμυλους και σουσαμόμυλους. Αντιπροσωπευτικότερος όλων και σε πολύ καλή κατάσταση είναι ο **Μύλος του «Ματσούκα»**, στην είσοδο της πόλης. Μετά το γεφυράκι βαδίζουμε στο πετρόχτιστο καλντερίμι και στην συνέχεια συ-

ναντάμε το ξωκκλυσάκι του **Αν Γιάννη**. 300 περίπου μέτρα μετά φτάνουμε στα πλακόστρωτα σοκάκια της Υπάτης, στρίβουμε δεξιά στο μονοπάτι και περνάμε μπροστά από τον νεότευκτο αλλά περίτεχνο ναό του **Οσίου Αθανασίου του Μετεωρίτη**. Είναι μετόχι της Μονής του Μεγάλου Μετεώρου, που θέλησε έτσι να τιμήσει τον κτήτορά της Όσιο Αθανάσιο, που καταγόταν από την Υπάτη. Πολύ σύντομα φτάνουμε στην πανέμορφη πέτρινη εκκλησούλα της Αγίας Σοφίας, με

[1] Στον συνοικισμό “Βαρκά” πάνω από τα Λουτρά Υπάτης έχουν ανασκαφεί από το 1968 ως το 1973 τα ερείπια μια τρίκλιτης βασιλικής και ενός κοσμικού κτιρίου, που χαρακτηρίστηκε ως λουτρό.

[2] Το πέτρινο γεφυράκι στο Κακαβόρεμα.

[3] Το Β τμήμα της ακρόπολης δεσπόζει πάνω από την Υπάτη. Στο βάθος ξεχωρίζει η οξυγώνια κορυφή του Βελουχιού.

ενσωματωμένα αρχιτεκτονικά μέλη παλαιότερων εποχών. Στην νότια πλευρά του σημερινού ναού ανασκάφτηκε παλαιοχριστιανικό βαπτιστήριο του 5ου αι. Σώζονται ακόμη σπόνδυλοι κιόνων από τον ναό του **Απόλλωνος** που υπήρχε στην αρχαία Υπάτη.

Ολοκληρώνοντας την κυκλική μας διαδρομή έχουμε διανύσει **3** περίπου χιλιόμετρα, σε χρόνο -χωρίς στάσεις- **2** σχεδόν ωρών.

Φυσικό Περιβάλλον

Με απέραντα ελατοδάση, αναρίθμητα λουλούδια και εκπληκτικές πεζοπορικές διαδρομές η Οίτη είναι αληθινός παράδεισος για φυσιολάτρες, πεζοπόρους και ορειβάτες. Η εξερεύνησή της απαιτεί πολυήμερη προσπάθεια και καιρικές συνήκες ευνοϊκές.

Πανέμορφο, ακριβοθώρητο και αεικίνητο, τέλειος ισορροπιστής στα κάθετα βράχια των απρόσιτων πλαγιών

Το αγριόγιδο και τα μανιτάρια της Οίτης

ΚΕΙΜΕΝΑ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Θανάσης Σκούρας, Μπάμπης Χονδραλής

Η βοσκή αρχίζει με το πρώτο φως της ημέρας, ενώ λίγες ώρες μετά αρχίζει η διαδικασία του μηρυκασμού.

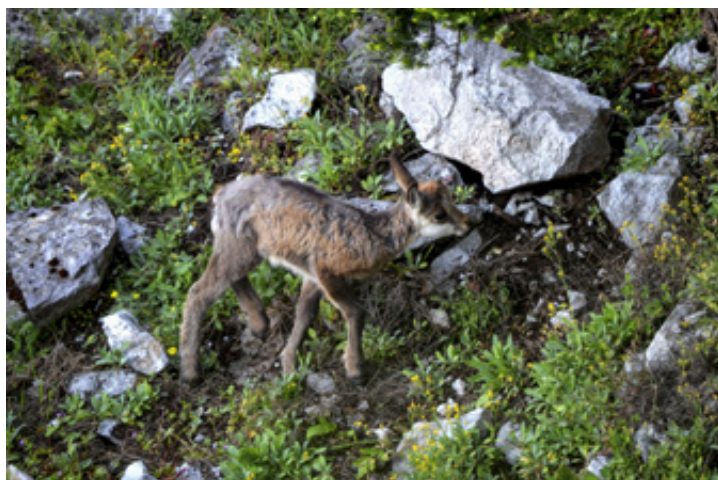
ΤΟ ΑΓΡΙΟΓΙΔΟ ΤΗΣ ΟΙΤΗΣ (*Rupicapra rupicapra balcanica*)

Κείμενο - Φωτογραφίες : Θανάσης Σκούρας

Το τοπίο που εντυπώθηκε ανεξίτηλα μέσα μας, από την αρχή της ύπαρξής μας, και χαρακτηρίζει τον τόπο μας, εδώ στην ιαματική γη της Φθιώτιδας, έχει σαν κύριο συστατικό στοιχείο του την Οίτη. Το θηλυκό βουνό μας, με τις

καμπύλες του, τους βράχινους σχηματισμούς και τα δάση του, δεσπόζει στα νότια, πολύ κοντά μας, τεράστιο και άγρια χαραγμένο από τα παράλληλα βαθιά φαράγγια της βόρειας, άμεσα ορατής, πλευράς του.

Πολύ παλιότερα, που ανεβαίναμε στην Οίτη, απολαμβάναμε μεν την ομορφιά των ορεινών τοπίων και της βουνίσιας ατμόσφαιρας, αλλά δεν μπορούσαμε να διανοηθούμε την ύπαρξη, το εύρος και

Τα μικρά ακολουθούν κατά πόδας τη μαμά τους, πίνουν το γάλα της και μαθαίνουν πως να βόσκουν μαζί της.

τη σημασία της βιοποικιλότητας του βουνού, καθώς και τα συναισθήματα που θα νιώθαμε αργότερα, όταν σταδιακά γινόμασταν μύστες ενός θαυμαστού κόσμου, άγνωστου σε πολλές πτυχές του, απόλυτα γοητευτικού και, ενίοτε, μυστηριακού. Εκστασιαζόμασταν με τη θέα του ανθισμένου οροπέδιου των Λιβαδιών, με το πλήθος των αγριολούλουδων, με την απεραντοσύνη των ελατόδασων, με την απόλαυση των ορεινών πηγών και το

σπάνιο συναπάντημα με κάποιο πουλί ή ζώο της ορεινής φύσης, από αυτά που δεν συναντάς εύκολα.

Ποτέ όμως, δεν είχε τύχει να συναντήσω ή να αντικρίσω, έστω κι από μακριά, το σπάνιο για το βουνό μας, **αγριόγιδο**. Μόνο από τον Ολυμπο είχα ζωντανή την εικόνα του, αφού εκεί έχει εξοικειωθεί με την ανθρώπινη παρουσία των ορειβατών και το βλέπεις εύκολα και σε μεγάλες ομάδες. Πολύ αργότερα το συνάντησα, υπο-

Το χρώμα του τριχώματος από φωτεινό καστανό μεταβάλλεται τον χειμώνα σε ανοιχτόγκριζο, ενώ γίνεται πιο μακρύ και πυκνό

ψιασμένος πλέον, και μελετημένος, με αυστηρά ολιγομελή παρέα φίλων και με τη συνδρομή φίλου δασοφύλακα. Είδαμε τότε, ένα μεγαλόσωμο αρσενικό ζώο, σε μεγάλη απόσταση από μας, να απολαμβάνει τον μεσημεριάτικο καλοκαιρινό ίσκιο ενός έλατου, μηρυκάζοντας.

Πανέμορφο, ακριβοθώρητο κι αεικίνητο, τέλειος ισορροπιστής στα κάθετα βράχια απρόσιτων πλαγιών, αλλά αγρίως κυνηγημένο από μικρονοϊκούς λαθροκυνηγούς, γι' αυτό και διαρκώς τρομαγμένο και καχύποπτο. Σε οποιαδήποτε στιγμή αντιληφτεί την ανθρωπίνη παρουσία σπεύδει αστραπιαία, μετά από μια εξεταστική ματιά δεκάτων του δευτερολέπτου, να εξαφανιστεί, κινούμενο είτε προς το πυκνό δάσος, είτε προς τα βάθη απροσπέλαστων φαραγγιών και μακρινών βραχοπλαγιών.

Από την πρώτη μας συνάντηση και μετά, είδαμε πολλές φορές αγριόγιδο στην Οίτη. Είχαμε καταλάβει πια, ότι για να ευτυχήσεις να το δεις, πρέπει να κινηθείς στο βουνό απόλυτα σιωπηλός, κινούμενος διακριτικά και προσεκτικά. Αν πας με φωνές, δυνατές συζητήσεις και ...τραγούδια της παρέας, δεν υπάρχει περίπτωση να το συναντήσεις. Αυτό, στον παραμικρό θόρυβο, θα απομακρυνθεί πολύ από το δρόμο σου και από το οπτικό πεδίο σου. Αν είσαι παρατηρητικός, μπορεί να το δεις αργότερα σε κάποια πλαγιά απέναντι, σε μεγάλη απόσταση μακριά σου. Αν σε πάρει είδηση και είναι κάπου κοντά σου, θα ακούσεις το χαρακτηριστικό ειδοποιητήριο σφύριγμά του και θα ακούσεις πέτρες να κυλάνε στο πέρασμά του, χωρίς απαραίτητα να το έχεις δει. Την πρώτη φορά που θα ακούσεις το σφύριγμα, θα νομίσεις ότι είναι σφύριγμα ανθρώπου ή κάποιου πουλιού. Πολλές λεπτομέρειες για τη ζωή και τη βιολογία του αγριόγιδου, μάθαμε, την τελευταία δεκαετία, από τον καλό φίλο, **Χαρντάκη Παπαϊωάννου**, μοναδικό επιστήμονα, γνώστη και μελετητή του ζώου στην Ελλάδα. Τον οδηγήσαμε στα μονοπάτια της Οίτης κι αυτός μας μύησε στον συναρπαστικό κόσμο της άγριας

ζωής του βουνού, τον τόσο κοντινό τώρα και τόσο μακρινό άλλοτε.

Τα βουνά της Στερεάς Ελλάδας, Γκιώνα, Βαρδούσια και Οίτη, αποτελούν το **νοτιότερο σημείο** της ελληνικής επικράτειας στο οποίο επιβιώνει ένας μικρός αριθμός αγριόγιδων. Είναι άγνωστο αν οι πληθυσμοί των στερεοελλαδίτικων βουνών επικοινωνούν μεταξύ τους, πράγμα που, αν συμβαίνει, είναι πολύ σημαντικό για την επιβίωσή τους. Απαραίτητο είναι να μελετηθεί αυτή η εκδοχή.

Στην Οίτη, το αγριόγιδο ζει σε πολύ μικρές ομάδες, των δύο μέχρι πέντε ή έξι ατόμων. Σπανιότερα μπορεί να δεις και λίγο περισσότερα άτομα μαζί. Ιδίως, αργά το φθινόπωρο που ζευγαρώνουν ή αργά την άνοιξη όταν έχουν γεννήσει και κυκλοφορούν οι μάνες με τα μικρά και τα περσινά βετούλια. Τα μικρά ακολουθούν κατά πόδας τη μαμά τους, πίνουν το γάλα της και μαθαίνουν γρήγορα πώς να βόσκουν μαζί της, αναζητώντας διαρκώς πόες, κορφές θάμνων, φύλλα, λειχήνες και τρυφερά κλαδάκια. Η βοσκή αρχίζει με το πρώτο φως της μέρας, ενώ λίγες ώρες μετά ακινητοποιούνται σε κάποιο βολικό βραχάκι ή χωμάτινο γιατάκι προκειμένου να αρχίσει η διαδικασία του μηρυκασμού, συνεχίζοντας αργότερα τον ίδιο κύκλο μέχρι να νυχτώσει και να αποτραβηχτούν, με προφυλαγμένα τα νώτα τους, στα πιο ασφαλή μέρη των πλαγιών.

Ο συνολικός πληθυσμός του ζώου, δεν υπερβαίνει τις μερικές δεκάδες και είναι κερματισμένος σε πολλά σημεία του βουνού, με τα χαρακτηριστικά που σημειώσαμε πιο πάνω, κυρίως μέσα στα όρια του Εθνικού Δρυμού της Οίτης. Κατά τη διάρκεια των μηνών που εκλείπει από το βουνό η κτηνοτροφία και η κυνηγετική περίοδος λήγει, μπορεί φευγαλέα να το δεις και στους ορεινούς καλοκαιριάτικους βοσκότοπους.

Η διακριτική παρατήρηση του ζώου, ιδίως, μανάδων με μικρά είναι μια στιγμή σπάνιας αισθητικής απόλαυσης, μέχρι και ενθουσιασμού!

Η στιγμή που θα καταφέρεις να το πλη-

Τα μικρά ακολουθούν κατά πόδας τη μαμά τους, πίνουν το γάλα της και μαθαίνουν πώς να βόσκουν μαζί της.

σιάσεις, να το φωτογραφίσεις χωρίς να σε πάρει είδηση και να το παρατηρήσεις πώς βοσκάει στα χορταριασμένα παταράκια των βράχων, στα ξέφωτα του δάσους και στις αραιοδασωμένες σάρες του βουνού, είναι στιγμή ανείπωτης χαράς και ικανοποίησης, με ταυτόχρονη αίσθηση πληρότητας που δεν μπορεί να περιγραφεί εύκολα. Ιδίως, όταν έχεις ξυπνήσει στις τρεις το πρωί και έχεις διανύσει μεγάλη απόσταση περπατώντας στο σκοτεινό δάσος και την κρύα πλαγιά, για να είσαι πριν από το ξημέρωμα ψηλά στον τόπο που υποθέτεις ότι θα βγει να βοσκήσει με το πρώτο φως της μέρας. Με την ίδρυση του Εθνικού Δρυμού της Οίτης, το 1966, το αγριόγιδιο αποτελεί το έμβλημά του. Δυστυχώς όμως, η επιβίωσή του, δεν είναι εξασφαλισμένη στο

διπνεκές, αφού το ζώο κυνηγιέται ανελέητα, χωρίς η Πολιτεία να δείχνει διάθεση να το προστατέψει. Αντίθετα, εκτός από την κραυγαλέα απουσία φύλαξης του Εθνικού Δρυμού και την πλημμελή έως ανύπαρκτη εφαρμογή των νόμων που διέπουν την προστασία της βιοποικιλότητας και του τοπίου, υπάρχει πάντα η πιθανότητα να εγκριθεί σχέδιο εγκατάστασης τερατοανεμογεννητριών σε ψηλές κορυφογραμμές της Οίτης και η επέκταση μεταλλευτικών δραστηριοτήτων στον Εθνικό Δρυμό. Αντί, η Οίτη να κηρυχτεί φυσικό απόθεμα για το μέλλον, ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος καταστροφής των αξιών της, που επέζησαν από χιλιάδες χρόνια πριν, και απειλούνται τώρα, στο όνομα μιας, κατ'επίφαση, πράσινης ανάπτυξης και ευημερίας.

ΤΑ ΜΑΝΙΤΑΡΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΤΗ

Κείμενο - Φωτογραφίες : Μπάμπης Χονδραλής

Την χειμωνιάτικη εποχή της επίσκεψής μας στην Υπάτη ήταν -βέβαια- αδύνατον να συλλέξουμε μανιτάρια. Στην Οίτη, ωστόσο, όπως άλλωστε και σ' όλα τα ελληνικά βουνά, υπάρχει μεγάλη ποικιλία μανιταριών. Σύμφωνα με τον φυσιολάτρη και ερευνητή μανιταριών **Μπάμπη Χονδραλή**, στην Οίτη και στα χωριά της δεν υπήρχε παράδοση μανιταροσυλλογής και μανιταροφαγίας. Έτσι, σπάνια συναντούσες άνθρωπο να μαζεύει και να τρώει μανιτάρια. Τα πράγματα έχουν αλλάξει την τελευταία 10ετία. Όλο και περισσότεροι άνθρωποι βγαίνουν με το καλάθι και το μαχαίρι και ψάχνουν μανιτάρια στα ξέφωτα και στα δάση. Έχουν αρχίσει μάλιστα να οργανώνονται και εκδρομές μανιταρογνωσίας, κυρίως από φυσιολατρικούς συλλόγους της Αθήνας. Όπως λοιπόν κάποτε, πριν χρόνια στα Γρεβενά, υπήρξε πρωτοπόρος ο **Γιώργος Κωνσταντινίδης**, έτσι και τώρα στην Υπάτη υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι, που γνωρίζουν το βουνό και τα μανιτάρια και είναι πρόθυμοι να μοιραστούν τις γνώσεις τους και με άλλους φυσιολάτρες. Βέβαια δεν είναι εύκολο να ξεκινήσει κάποιος να μαζεύει μανιτάρια παρακινημένος από ένα κείμενο, μια φωτογραφία, ένα βιβλίο. Απαιτείται πολύ καλή ενημέρωση και κυρίως εξάσκηση πρακτική, με ανθρώπους έμπειρους, που μαζεύουν από χρόνια μανιτάρια. Απαράβατος κανόνας είναι, ότι μαζεύουμε **μόνον όσα είδη γνωρίζουμε με απόλυτη βεβαιότητα**.

Δεν θα ήταν καθόλου ευχάριστο να μας προκύψει ένας *Amanita Falloeides*, το πιο επικίνδυνο μανιτάρι στην Ελλάδα. Ούτε όμως, αντίθετα, η ύπαρξη κάποιων θανατηφόρων ειδών πρέπει ν' αποτελέσει αποτρεπτικό λόγο από το να συλλέγουμε μανιτάρια. Υπάρχουν πολύ πιο επικίνδυνα πράγματα στη ζωή, όπως π.χ. το κάπνισμα, η επιπόλαια οδήγηση, η αγχώδης καθημερινότητα, που μπορούν να μας δημιουργήσουν σοβαρό πρόβλημα. Οι δυσάρεστες επιπτώσεις από την κατανάλωση κάποιων μανιταριών οφείλονται αποκλειστικά και μόνον στην ελλιπή ενημέρωση ή επιπολαιότητα των συλλεκτών. Στην Οίτη και στα γειτονικά βουνά, με ευνοϊκές συνθήκες θερμοκρασίας και υγρασίας μπορούμε να βρούμε τα πιο δημοφιλή και νόστιμα

μανιτάρια της ελληνικής υπαίθρου όπως: *Amanita caesarea* (καισαρικός), *Pleurotus ostreatus* (πλευρωτός), *Boletus edulis-aer-eus-reticulatus* (Βωλίτης ο εδώδιμος - χαλκόχρωμος - δικτυωτός), *Cantharellus cibarius* (Κανθαρίσκος ο βρώσιμος), *Macrolepiota procera* (Μακρολεπιότα η υψηλή), *Lactarius deliciosus* (Λακτάριος ο νόστιμος), *Agaricus arvensis-bisporus-camp-estris-silvaticus* (Αγαρικό το αρουραίο-δί-σπορο-πεδινό-δασικό), οι **Μορχέλες** και πολλά άλλα φαγώσιμα μανιτάρια.

Γι' αυτό χρειάζεται γνώση και προσοχή ώστε να απολαμβάνουμε χωρίς κίνδυνο όσα απλόχερα η φύση μας προσφέρει. Όπως, λοιπόν, έχουμε μάθει να ξεχωρίζουμε τα άγρια χόρτα που μαζεύουμε και τρώμε, το ίδιο εύκολο είναι να μάθουμε και να ξεχωρίζουμε τα μανιτάρια, τουλάχιστον κάποια απ' αυτά και να χαιρόμαστε ακόμα περισσότερο το περπάτημα στο βουνό. Η Οίτη είναι τόσο κοντά και τόσο απλόχερα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Θα ήταν υπερβολικά αισιόδοξο να ισχυριστούμε, ότι σ' αυτό το -έστω και εκτεταμένο- άρθρο συμπεριλάβαμε τα πάντα για την Υπάτη. Υπάρχουν άλλωστε ακόμη -ιδιαίτερα στο φυσικό περιβάλλον- τόσο πολλά και σημαντικά, που ελπίζουμε να τα γνωρίσουμε και να τα παρουσιάσουμε την επόμενη φορά.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερμά ευχαριστούμε

Την **Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας** και προσωπικά την κα **Αννα Κουτσούπη** για την πρόσκλησή της να επισκεφθούμε την περιοχή της Υπάτης.

Το ξενοδοχείο «**ΑΛΕΞΑΚΗΣ**» στα Λουτρά Υπάτης και προσωπικά την **Ιουλία**, την **Σοφία** και την **Μαρία** για την ζεστή φιλοξενία τους.

Την **Έφη** και τον **Σπύρο**, για τις υπέροχες γεύσεις στην ταβέρνα «**ΜΟΥΡΙΕΣ**».

Τον **πατέρα Δαμασκινό** στην **Ι.Μ.Α-ΓΑΘΩΝΟΣ** και τον **παπα-Δημήτρη**, για τις γαλήνιες πνευματικές στιγμές που

μας πρόσφεραν.

Του καλούς Υπαταίους φίλους **Στέλιο Συλεούνη** και **Μπάμπη Χονδραλή**, για την συντροφικότητα και τη σημαντική συνεργασία.

Τον ιστορικό ερευνητή και εξαιρετικό συλλέκτη, Υπαταίο **Κωνσταντίνο Κοτσίλη**.

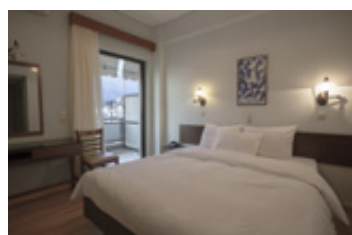
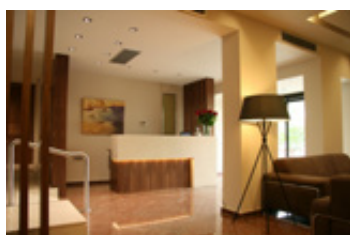
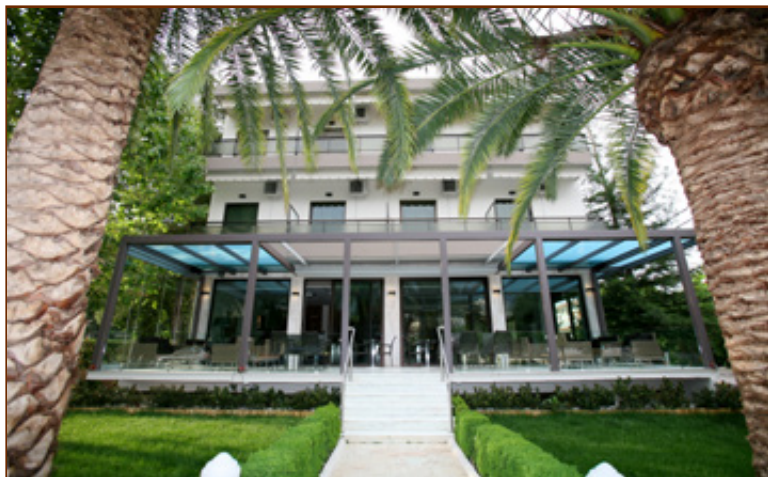
Τον πρόεδρο του Συλλόγου Ερασιτεχνών Αστρονόμων Φθιώτιδας, **Φάνη Σμάνη**.

Τον **Γιώργο Ανδρέου** από την εταιρεία **Hellas Canyon** (www.hellascanyon.gr) και τον **Λουκά Πρατίλα** από την **Nature in Action** (www.natureinaction.gr)

Τέλος, ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε στον φυσιολάτρη, ερευνητή του Αγριόγιδου της Οίτης και καλό φίλο **Θανάση Σκούρα**, για τις σπουδαίες πληροφορίες, τις βοήθειες και τις τόσες ώρες που ξόδεψε για μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Εφορεία Αρχαιοτήτων Φθιώτιδας-Ευρυτανίας «ΚΑΣΤΡΟ ΥΠΑΤΗΣ», εκδ. ΥΠ.Π, ΛΑΜΙΑ 2015.
- Ξεν. Αναγνωστόπουλου, «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ», Αθήνα 1959.
- Ν. Λεούση-Ι Ζουρόπουλου, «ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΥΠΑΤΗΣ», Αθήνα 1981.
- Τρ. Ευαγγελίδου, «ΤΑ ΑΥΤΟΦΥΗ ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΥΔΑΤΑ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ», εκδ. ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ 2005, (Α' εκδ. 1905)
- Αθ. Γκίκα, «ΛΟΥΤΡΑ ΥΠΑΤΗΣ», Ιστορία και Στοργικές μνήμες, εκδ. ΔΗΜΟΣ ΥΠΑΤΗΣ 2011.
- Αρχιμ. Δαμασκηνού Ζαχαράκη, « Ο ΟΣΙΟΣ ΑΓΑΘΩΝ », εκδ. Ι.Μ.ΑΓΑΘΩΝΟΙΑ 2015.
- Ζ. Ξηροτύρη, «Η Ι.Μ. ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΔΗΜΑΚΟΣ», εκδ. Ι.Μ. ΑΓΑΘΩΝΟΣ Αθήνα 2008
- Κ. Κοτσίλη, «Ο ΑΠΟΔΙΟΠΟΜΠΑΙΟΣ», Αθήνα 2015.
- Γ. Κουρέτσου, Π. Τρίγκα, Κ Τσαγκάρη, «ΧΛΩΡΙΔΑ ΤΗΣ ΟΙΤΗΣ», εκδ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ Αθήνα 2014.
- Γιάννη Π. Γκίκα «ΚΑΣΤΡΑ ΤΑΞΙΔΙΑ, ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΑΤΡΩΝ, Δ' ΤΟΜΟΣ, εκδ. ΑΣΤΗΡ 1990.

Χαλάρωση και αναζωογόνηση

Δίπλα στα φημισμένα Ιαματικά Λουτρά Υπάτης, το ξενοδοχείο ALEXAKIS αγγαντεύει τις κατάφυτες πλαγιές της Οίτης και την κοιλάδα του Σπερχειού.

Είναι ιδανικό κατάλυμα για πλήρη αναζωογόνηση και χαλάρωση αλλά και για περιηγήσεις στην γραφική πολιτεία της Υπάτης, στο Μεσαιωνικό Κάστρο και στην ιστορική Μονή Αγάθωνος.

Οι φυσιολάτρες και οι πεζοπόροι θα ενθουσιαστούν με τις ατέλειωτες πεζοπορικές, ορειβατικές αλλά και οδικές διαδρομές στο εκπληκτικό ορεινό συγκρότημα της Οίτης.

Απολαύστε σε μας

Ευρύχωρα δωμάτια, άριστα εξοπλισμένα
Συστήματα ύπνου Coco Mat
Αυτόνομο κλιματισμό
Ψυγείο και Τηλεόραση.
Wi-Fi και internet corner

Hotel Alexakis

Ζήστε σε μας μια εμπειρία φιλοξενίας μοναδική

Λουτρά Υπάτης | Φθιώτιδα
Τηλ. 22310-59380
contact@hotellalexakis.gr

www.hotellalexakis.gr

Ταβέρνα Μουριές

Τον χειμώνα εκτιμούμε ιδιαίτερα την όμορφη αίθουσα με την ξυλόσομπα, την διακριτική διακόσμηση και το συνολικό ευχάριστο περιβάλλον του τόπου και την δροσούλα της βεράντας. Όλο το χρόνο απολαμβάνουμε την περιποίηση, την φιλικότητα και την εξαιρετική κουζίνα στις «Μουριές».

Με πολύχρονη παράδοση στον χώρο της γαστρονομίας, ο Σπύρος και η Έφη έχουν δημιουργήσει, εδώ στα Λουτρά Υπάτης την δική τους γευστική γωνιά. Από την πρώτη στιγμή της λειτουργίας μέχρι σήμερα η φιλοσοφία τους είναι απλή: η μέγιστη ικανοποίηση του πελάτη, ώστε να μπαίνει στην ταβέρνα επιφυλακτικός ξένος και όταν φεύγει να είναι ένθερμος διαφημιστής και φίλος.

Μπορούμε, λοιπόν, ανάμεσα σε μια μεγάλη ποικιλία εδεσμάτων να επιλέξουμε: Μελιτζανάτο με πιπεριές Κολοκυθομαμαλίγκα και τηγανοκουλούρα Ψητή «Φέτα Οίτης»

Ριζότο με ποικιλία άγριων μανιταριών.

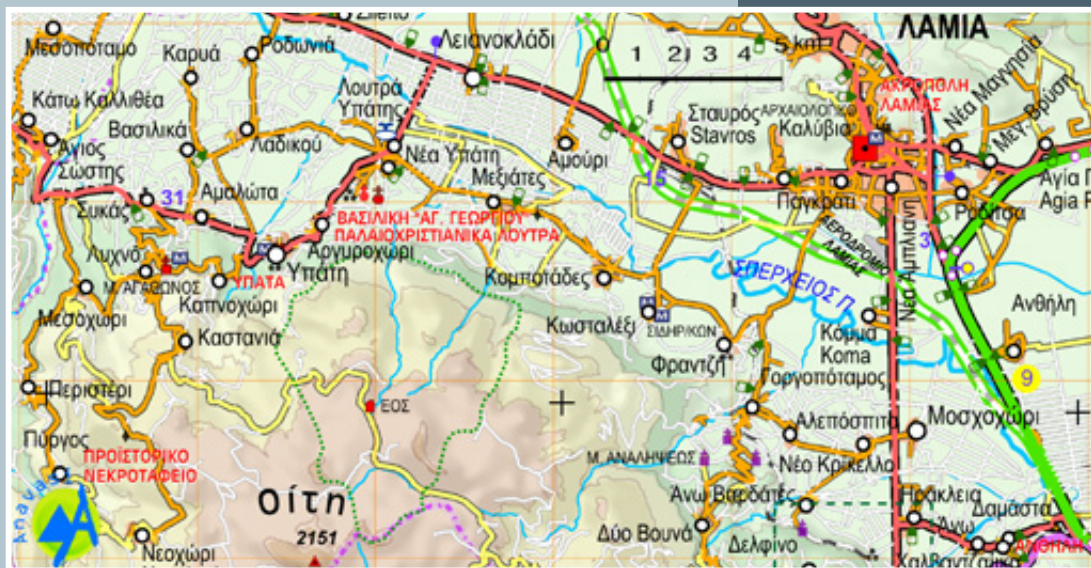
Εξαιρετικά ντόπια κρεατικά και βέβαια, τα ονομαστά χοιρινά κότσια ροδοψημένα πολλές ώρες στην γάστρα.

Μια διακριτικής έντασης ποιοτική μουσική συνοδεύει το φαγητό μας, που γρήγορα εξελίσσεται σε πραγματική απόλαυση. Άλλωστε, αυτός είναι ο ιδανικότερος τρόπος να ολοκληρωθεί μια συναρπαστική μέρα είτε στα περίφημα Ιαματικά Λουτρά Υπάτης είτε στην τόσο ενδιαφέρουσα γύρω περιοχή.

ΑΝΟΙΧΤΑ ΟΛΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟ

Λουτρά Υπάτης | Φθιώτιδα
τηλ.22310 59488

www.lymouries.gr

Τμήμα από τον χάρτη **Κεντρική Ελλάδα, Θεσσαλία - Ήπειρος 1:250.000** των εκδόσεων **ANAVASI**. www.anavasi.gr

Προτεινόμενος χάρτης: **Γκίωνα - Οίτη Βαρδούσια 1:50.000** των εκδόσεων **ANAVASI**.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΥΠΑΤΗΣ

Από Αθήνα: **235** χλμ

Από Θεσσαλονίκη : **320** χλμ.

Από Λαμία : **21,5** χλμ

ΔΙΑΜΟΝΗ

Πολλές προτάσεις για την διαμονή σας στην Υπάτη και στα Λουτρά Υπάτης υπάρχουν στην ιστοσελίδα www.hotelsline.gr

Ι.Μ. Αγάθωνος: 22310 95218

Βυζαντινό Μουσείο Υπάτης : 22310 98079

Σύλλογος Ερασιτεχνών Αστρονόμων Φθιώτιδας : 22310 51651

ΥΠΑΙΘΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

www.hellascanyon.gr

www.natureinaction.gr

